

SPOTLIGHT RAPPORT

UDFORDRINGER FOR
DANMARK I OPNÅELSE
AF VERDENSMÅLENE

JUNI 2019

2019 er på mange måder et afgørende år i Danmark, i Europa og i verden.

I Danmark er der valg til folketinget. I EU er der valg til Europa-Parlamentet efterfulgt af valg til en ny EU-kommission i efteråret. Et gennemgående valgtema er kampen mod klimaforandringerne, hvor modige skoleelever går forrest, når nu den politiske vilje mangler. Højt på dagsordenen står også skattely, ulighed og migration.

I FN er en gennemgribende reformproces i gang, for at FN skal kunne leve op til stadig øgede forventninger. Samtidig er tre af de store globale aftaler, som blev forhandlet og vedtaget i FN i 2015, til kritisk gennemsyn i 2019: 2030-dagsordenen og Verdensmålene for Bæredygtig Udvikling; Klimaaftalen fra Paris, COP-21; samt aftalen om udviklingsfinansiering vedtaget i Addis Abeba til Forum on Financing for Development.

Hvis vi skal pege på, hvad der for os samler begivenhederne og tendenserne i 2019 – både herhjemme og ude i verden – er det bæredygtig udvikling. Det er et vigtigt begreb. Danmark har, som resten af verden, skrevet under på, at vi vil efterstræbe at opnå verdensmålene, ligesom vi med underskrivelsen af Parisaftalen har fået klare mål for, hvad Danmark skal leve op til på det klimamæssige område. I Danmark har vi med andre ord et ansvar for at levere forandring og resultater i bæredygtighedens navn.

På den baggrund er det afgørende, at vi, danskerne, og ikke mindst de danske politikere stopper op og overvejer, hvor det

så egentlig er, at Danmark skal forbedre sig. Vi har velfærd, vindkraft og et højt vidensniveau i Danmark, men der er stadig mange områder, hvor Danmark er langt fra at nå verdensmålene og Parisaftalens målsætninger – og dermed leve op til vores forpligtelse. Samtidig er der områder i Danmarks internationale engagement, hvor vi sagtens kunne gøre mere for at skabe en bæredygtig udvikling, der kommer alle befolkninger i alle lande til gode.

I Globalt Fokus og 92-gruppen har vi derfor udarbejdet denne rapport. En SPOTLIGHT-rapport, der – som navnet antyder – belyser de udfordringer, vi har herhjemme i Danmark og i Danmarks internationale engagement. Hver udfordring følges op med konkrete anbefalinger til, hvad man fra politisk side kan gøre i Danmark for at løse udfordringerne. Rapporten giver med andre ord et øjebliksbillede af, hvordan det står til med Danmarks opnåelse af verdensmålene netop nu og er tænkt som inspiration til den kommende regering og medlemmer af Folketinget – for der er nok at gøre. Mange tiltag kan relativt nemt iværksættes, men de store systemiske udfordringer kræver, at der træffes store og modige valg.

Vi håber, at vi med denne rapport inspirerer danske politikere til at træffe både de nemme og de sværere valg, så vi bringer Danmark og verden et stykke tættere på målet: en bæredygtig verden, hvor den menneskelige udvikling sker inden for rammerne af klodens ressourcer.

God læselyst.

Rasmus Stuhr Jakobsen
Formand, Globalt Fokus

Torleif Jonasson
Formand, 92-gruppen

BAG OM SPOTLIGHT-RAPPORTEN

BAGGRUND

Denne SPOTLIGHT-rapport er udarbejdet af medlemsorganisationer under de to danske NGO-netværk Globalt Fokus og 92-gruppen i foråret 2019 med udgangspunkt i netværkenes fælles arbejdsgruppe om implementering af 2030-dagsordenen i Danmark og globalt. Formålet med rapporten er at belyse de udfordringer, som Danmark står overfor for at opnå verdensmålene til fulde i Danmark og samtidig yde et maksimalt bidrag på globalt plan. I forbindelse med belysningen af de enkelte udfordringer er der indskrevet anbefalinger til, hvordan man med politisk handling kan løse de enkelte udfordringer.

De to netværks sekretariater har koordineret udarbejdelsen af rapporten samt udarbejdet indholdet til de generelle afsnit i rapporten: "Bag om SPOTLIGHT-rapporten", "Læsevejledning" og "Generelle anbefalinger". De to sekretariater står på den baggrund til ansvar for indholdet heri. Medlemsorganisationer under de to netværk har udarbejdet teksterne med belysning af de specifikke udfordringer inden for de enkelte verdensmål og delmål samt anbefalinger til politisk handling. De enkelte forfattere inden for hver belyst udfordring står dermed til ansvar for indholdet heri inklusive anbefalinger til politisk handling. Det har været tilladt for de

bidragsydende medlemsorganisationer at indhente ekspertviden hos aktører, som ikke er medlem af Globalt Fokus eller 92-gruppen. Disse aktører nævnes specifikt som en ekstern ressource under hver enkelt udfordring, men er ikke ansvarlige for indholdet.

Rapporten har været til høring hos det danske embedsværk i perioden den 12.-25. april 2019. Der er ikke modtaget kommentarer eller ændringsforslag i forbindelse med høringen.

Udarbejdelse og tryk af rapporten er finansieret af Globalt Fokus med støtte fra Amnesty International Danmark og Mellemfolkeligt Samvirke. Rapporten er grafisk opsat af grafisk designer Maja Wesnæs og trykt hos KLS Pureprint A/S.

VURDERING

Inden for hvert bidrag har forfatterne fokus på udfordringer i forhold til at opnå verdensmålene i og for Danmark. Af samme årsag er grundlaget for udfordringerne blevet vurderet af de respektive forfattere på henholdsvis nationalt og/eller internationalt niveau:

- Udfordringer med at opnå verdensmålene i Danmark
- Udfordringer med at yde et positivt dansk bidrag til verdensmålenes opnåelse globalt

Vurderingen opsummeres på tre parametre, som bidragsyderne har bestemt på baggrund af en vurdering af om de respektive parametre er opfyldt.

DE TRE PARAMETRE INDEHOLDER:

1. "Politisk plan vedtaget":

Er der inden for det pågældende mål eller delmål (emne) vedtaget en plan, strategi eller politik, som kan bidrage til at løse udfordringen?

2. "Plan opdateret siden 2015":

Er denne plan/strategi/politik opdateret siden 2030-dagsordenen blev vedtaget i september 2015?

3. "Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats":

Kan man med den nuværende plan/strategi/politik og implementeringen af denne forvente, at Danmark vil kunne løse udfordringen og realisere bæredygtig udvikling i overensstemmelse med målet?

Se oversigt over vurderinger på side 9.

BAG OM SPOTLIGHT-RAPPORTEN

LÆSEVEJLEDNING

Denne læsevejledning giver et overblik over rapporten, som er nyttigt for at forstå form og indhold.

1. SPOTLIGHT-RAPPORTENS PUBLIKUM: POLITISKE BESLUTNINGSTAGERE OG INTERESSEREDE I BÆREDYGTIGHED

Denne SPOTLIGHT-rapport er udarbejdet med henblik på, at politiske beslutningstagere og andre interesserede kan læse om udfordringer og anbefalinger. I rapporten er der et særligt fokus på, at politiske beslutningstagere – enten som del af en regering eller en opposition og uanset partifarve

eller ideologi – kan bruge indholdet af rapporten til at blive klogere på Danmarks udfordringer og handle på baggrund heraf. Indholdet af rapporten er samtidig så bredt, at man som generel politisk interesseret også kan finde viden om en lang række forskellige emneområder.

2. BELYSNING AF DANMARKS UDFORDRINGER

Danmark klarer sig umiddelbart bedre end mange andre lande inden for en lang række både verdensmål og delmål. Det er dog ikke hensigten med denne SPOTLIGHT-rapport at måle på Danmarks opnåelse af verdensmålene i forhold til andre lande. I stedet er fokus at belyse de udfordringer, som

Danmark selv – uanfægtet andre landes niveau og arbejde – har, når det kommer til at opnå verdensmålene i Danmark eller bidrage til opnåelsen af verdensmålene på et globalt plan. NGO'ernes vurderinger er altså alene baseret på denne kontekst frem for en relativ sammenligning med andre lande.

3. EKSPERTERNES FOKUS PÅ UDVALGTE PROBLEMER

Belysningen af Danmarks udfordringer er inddelt inden for hvert enkelt verdensmål og deres delmål. Hvis udfordringerne overkommes, vil vi altså se et positivt bidrag til opnåelsen af det enkelte delmål.

De 17 verdensmål og 169 delmål udgør en holistisk ramme, da de hver især er gensidigt afhængige; løsningen på en udfordring inden for et (del)mål kan have positive eller negative konsekvenser for opnåelsen af andre (del)mål. Derfor har forfatterne sat specifikke delmål i fokus, mens (del)mål med relevans for udfordringen er indsat nederst

på hver side under overskriften "Husk også mål og delmål". Der er dog ikke indskrevet udfordringer inden for samtlige verdensmål og delmål. Dette skyldes, at forfatterne har valgt at fokusere på udvalgte udfordringer, som forhindrer opnåelsen af delmålet, og fordi det netop er inden for disse emneområder og udfordringer, Globalt Fokus' og 92-gruppens medlemsorganisationer har deres ekspertise.

På den måde forsøger forfatterne ikke at belyse udfordringer, som de ikke har viden om, hvormed integriteten og det faglige indhold i rapporten sikres.

4. SEKS VERDENSMÅL ER SÆRLIGT I FOKUS GLOBALT – OG I DENNE RAPPORT

Den globale måling og monitorering af, hvor langt vi globalt set er fra at opnå verdensmålene, foregår løbende gennem FN. Hvert år i juli afholdes FN-topmødet High Level Political Forum (HLPF), hvor der gøres status. Gennem et rotationsprincip sætter HLPF på skift særligt fokus på de enkelte verdensmål. I 2019 gælder det, at mål 4 (uddannelse), mål 8 (vækst og anstændige jobs), mål 10 (ulighed), mål 13 (klimaindsatsen), mål 16 (fred, retfærdighed og stærke institutioner) samt mål 17 (partnerskaber) er i særligt fokus. Denne rapport tager udgangspunkt i dette års fokus, og belysning af udfordringer inden for disse seks

verdensmål har derfor fået markant mere plads end belysning af udfordringer inden for de resterende verdensmål. Inden for de seks verdensmål i fokus er der afsat en side per delmål i rapporten, hvis medlemsorganisationer under Globalt Fokus og 92-gruppen har fundet vigtige udfordringer at belyse. Belysning af udfordringer inden for de resterende 11 verdensmål har hver fået én side per verdensmål og har i nogen grad taget udgangspunkt i en revidering af politiske anbefalinger udarbejdet til de to NGO-netværks rapport fra 2018, "Skyggerapport på Danmarks implementering af verdensmålene".

OVERORDNEDE ANBEFALINGER

Hos Globalt Fokus og 92-gruppen følger og engagerer vi os løbende i den politiske udvikling i Danmark, i Europa og globalt. Vi og de to netværks mange forskelligartede medlemsorganisationer besidder en stor viden inden for en lang række forskellige områder – en viden der kan og ofte kommer i spil i arbejdet for en verden i bæredygtig udvikling indenfor både sociale, økonomiske, miljømæssige og klimamæssige forhold.

En bæredygtig forandring for mennesker og for naturen på jorden, i luften og i havet, som udgør essensen af 2030-dagsordenen, kræver en seriøs og ambitiøs indsats fra alle sider – også fra det danske politiske system. Vi har samlet en stribe anbefalinger til politisk handling med fokus på de områder, hvor vi ser Danmark har udfordringer – både inden for landets grænser og i Danmarks internationale engagement.

Vi opfordrer den enhver tid siddende regering til at leve op til sine forpligtelser i forhold til 2030-agendaen, både nationalt og internationalt.

LAD VÆKST INDEN FOR PLANETENS GRÆNSER VÆRE ET GRUNDLÆGGENDE PRINCIP I DANSK POLITIK

En af de helt overordnede udfordringer i forbindelse med verdensmålene er, at der mangler et mere nuanceret syn på sammenhængen mellem vækst og bæredygtighed, mere præcist mellem økonomisk vækst – målt som stigende BNP – og de samlede påvirkninger af miljø og samfund. Opretholdes den nuværende globale, materielle vækst, øges presset på jordens ressourcer, både fossile og fornyelige. De livsunderstøttende økosystemer bliver i stigende grad overbelastet, og uligheden i verden vil blive større og større. Desværre satser de fleste internationale organisationer (herunder også FN) på fortsat BNP-vækst, uanset om der er tale om rige eller fattige lande.

Hensynet til social og miljømæssig bæredygtighed må så varetages gennem økonomisk og anden regulering, og ved – så vidt som muligt – at afkoble vækst og miljø. Vi opfordrer til, at debatten om vækst og bæredygtighed tager hensyn til planetens grænser og den ulige fordeling af goder i verden. Det er nødvendigt, at politisk-økonomiske initiativer skifter fokus, således at fremme af menneskers livskvalitet og mindsket belastning af naturen bliver et overordnet princip i stedet for ensidigt at rette opmærksomheden mod en fortsættelse af økonomisk vækst.

INDSKRIV VERDENSMÅLENE I REGERINGSGRUNDLAGET OG SAMMENTÆNK DANMARKS INTERNATIONALE BIDRAG

Danmark har en lang og stærk tradition for at tage ansvar og engagere sig i verden omkring os – uanset om det drejer

sig om udviklinger i lande tæt på os eller meget langt fra os. Med Danmarks tiltrædelse af 2030-dagsordenen og Paris-aftalen i 2015 forpligtede Danmark sig til, at engagementet skal omfatte bæredygtighed i alle dens dimensioner. I og med at 2030-dagsordenen er en forandringsdagsorden, har Danmark ligeledes på den nationale bane forpligtet sig til at iværksætte handlinger i morgen, som er anderledes end handlingerne i går. Forpligtelserne betyder, at danske politikere og en dansk regering må tage udgangspunkt i dette ansvar og tænke holistisk og på tværs af alle politikområder. Handlinger inden for et område har konsekvenser inden for andre områder, og disse konsekvenser skal forhåndsvurderes, og vi skal sikre, at de er bæredygtige.

Vi anbefaler på den baggrund, at en kommende dansk regering vedstår sig sit ansvar og gør verdensmålene til det bærende element i et regeringsgrundlag, så politik på ét område sammenkobles tæt til politik og positive eller negative konsekvenser på andre områder. Samtidig anbefaler vi, at Danmark sammentænker sit internationale engagement – både i diplomatiske relationer og direkte i Danmarks udenrigs-, handels-, erhvervs-, sikkerheds- eller udviklingspolitik med mere.

LÆG ANSVARET FOR OPNÅElsen AF VERDENSMÅLENE HOS STATSMINISTEREN

Siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen i 2015 har skiftende ministre haft ansvaret for Danmarks implementering af dagsordenen og Danmarks opnåelse af verdensmålene. Ansvaret startede med at ligge hos Udenrigsministeren og blev siden delt mellem Finansministeriet (national opnåelse) og Udenrigsministeriet (internationalt bidrag). I flere lande i Europa og i resten af verden ligger ansvaret for opnåelse af verdensmålene hos den valgte statsminister, præsident eller premierminister, fordi man her har indset, at bæredygtig udvikling er en central faktor, som også skaber komplekse sammenhænge mellem politikområder. Ansvaret for at opnå verdensmålene må derfor ligge hos den myndighed, der har det overordnede og gennemgående ansvar.

Vi mener, at tiden er kommet til at flytte ansvaret endnu et niveau op i Danmark og anbefaler derfor, at ansvaret for Danmarks opnåelse og internationale bidrag sammenlægges og flyttes til Statsministeriet.

VEDTAG EN DANSK KLIMALOV NU!

Klimaforandringerne er ikke længere et spørgsmål om for eller imod, men om tilstrækkelig politisk handling, mens tid er. Verdens førende klimaekspert er enige: De næste fem til 10 år er altafgørende, hvis vi skal forhindre de værste konsekvenser for mennesker og natur.

I Danmark har vi et særligt ansvar for at passe på klimaet og vores klode, da vi er et af de lande, der belaster klimaet mest

OVERORDNEDE ANBEFALINGER

per indbygger. Danmark har brug for en ny klimalov, der sætter en klar ramme for den danske klimaindsats. Loven skal forpligte Danmark til at sætte nationale klimamål, der lever op til Parisaftalen på kort, mellemlangt og langt sigt. Fastsættelsen af disse mål skal baseres på et drivhusgas-budget, som viser, hvor store udledninger Danmark samlet set kan have frem mod 2050. Loven skal fastslå, at reduktion af drivhusgasser er et tværgående hensyn, der bør indgå i alle relevante politikker og være et centralt mål for hele samfundet.

Danmark skal bidrage til det globale klimaarbejde gennem en ambitiøs indsats, både nationalt og internationalt, og være en drivende kraft i udviklingen af en europæisk og international klimapolitik, som understøtter Parisaftalen og målet om at holde temperaturstigningen nede på 1,5 grader.

Klimaloven skal formuleres, så den sikrer, at Danmark yder sit bidrag til Parisaftalens mål. Desuden skal der:

- 1: Sættes femårige delmål mindst 15 år frem
- 2: Integreres klimahensyn i andre politikker
- 3: Sikres at Klimarådet styrkes og er uafhængigt
- 4: Sættes på udvikling af grønne løsninger
- 5: Sikres at Danmark er drivkraft i international klimapolitik

BNYT SCREENINGSTRIN TIL KONSEKVENSVURDERINGER AF POLITISKE BESLUTNINGER FOR OPNÅELSE AF VERDENSMÅLENE

Et meget positivt og konkret element fra V-LA-K regeringens handlingsplan for opfølgning på verdensmålene fra marts 2017 var idéen om et instrument til at screene og vurdere alle politiske forslag op imod deres effekt – positiv som negativ – på opnåelsen af verdensmålene – et såkaldt screeningsinstrument. Dette screeningsinstrument har siden været undervejs og er blevet udskudt flere gange. I forbindelse med en høring i Finansudvalget i februar 2019 udtalte Finansminister Kristian Jensen, at dette blandt andet skyldes den store kompleksitet, der ligger i den gensidige afhængighed mellem verdensmålene.¹ Vi er enige i, at der er en stor kompleksitet, men det kan ikke være en hindring for at afprøve en konsekvensvurdering, som det blandt andet er tilfældet i Holland.² Vi anbefaler derfor, at konsekvensvurderingen af alle politiske forslag hurtigst muligt sættes i gang.

SKAB EN GRUNDIG OG EKSTERN MONITORERING AF DANMARKS FREMDRIFT OG FØLG OP INTERNATIONALT

I Danmark har V-LA-K regeringen opsat egne målsætninger for, hvordan vi fra dansk side bidrager til at opnå verdensmålene samt indikatorer hertil. V-LA-K regeringen har selv monitoreret sit eget arbejde for at nå målsætningerne og dermed dens – og Danmarks – egen fremdrift. I forhold til verdensmålene er der ikke umiddelbart en 1:1 sammenhæng

mellem regeringens (supplerende) målsætninger og de globale verdensmål og delmål eller mellem de tilhørende indikatorer. Samtidig er det principielt forkert, at den samme politisk valgte aktør opstiller målsætninger og selv måler på, om disse målsætninger er nået. Inden for så vigtig en dagsorden som den bæredygtige udvikling er der behov for, at eksterne parter – med involvering fra alle relevante aktører i det danske samfund – monitorer Danmarks fremdrift, så monitoreringen bliver så objektiv som mulig. Vi anbefaler, at en ekstern aktør eller institution årligt udgiver en fremdriftsrapport og på den baggrund afholder årlige åbne folketingshøringer med deltagelse af ansvarlige ministre.

Vi anbefaler desuden, at deltagelse i det årlige forum for global monitorering af verdensmålenes opnåelse, High Level Political Forum (HLPF), gøres til en prioritet for den til enhver tid siddende regering, for Finansudvalgets arbejdsgruppe for verdensmålene og for Det Tværpolitiske Netværk for FN's Verdensmål på Christiansborg. TIL HLPF i juli 2019 er mål 4 (kvalitetsuddannelse), mål 8 (anstændige jobs og økonomisk vækst), mål 10 (mindre ulighed), mål 13 (klimaindsats), mål 16 (fred, retfærdighed og stærke institutioner) og mål 17 (partnerskaber for handling) særligt i fokus. Vi anbefaler, at relevante ressortministre og ordførere inden for disse verdensmål og emneområder deltager og engagerer sig aktivt i topmødet.

"LEAVE NO ONE BEHIND"-PRINCIPPET SKAL VÆRE OMDREJNINGSPUNKTET – BÅDE UDE OG HJEMME

I 2030-dagsordenen er inkluderet princippet om "leave no one behind". Princippet tilsiger, at alle lande skal opnå alle verdensmål, uden at nogen mennesker lades i stikken, og at arbejdet med verdensmålene skal begynde med, at de fattigste og mest marginaliserede adresseres først. Dette er et vigtigt princip, hvortil også efterlevelsen af og respekten for menneskerettigheder er altafgørende. For at sikre en bæredygtig udvikling for alle er det nødvendigt, at Danmark – i samarbejde med andre lande – sørger for, at princippet er centralt i Danmarks internationale politikker, uanset om det er inden for udenrigs-, handels-, erhvervs-, sikkerheds- eller udviklingspolitik. Lige så vigtigt er det, at Danmark anerkender, at princippet også skal være omdrejningspunktet for nationale politikker og gennemfører de nødvendige ændringer for, at "leave no one behind"-princippet afspejles heri.

UNDERSTØT RESPEKTEN FOR CIVILSAMFUNDETS RÅDERUM GLOBALT

Uden et aktivt og levende civilsamfund når vi ikke verdensmålene. Arbejdet blandt NGO'er, menneskerettighedsforkæmpere, journalister, klimaforkæmpere og andre er essentielt, hvis vi vil se en bæredygtig forandring for alle samfund over hele verden. Desværre lever kun fire procent

OVERORDNEDE ANBEFALINGER

af verdens befolkning i samfund, hvor de kan sige deres mening og arbejde for det, de tror på, uden at være udsat for fængsling, tortur, drab eller forfølgelse.³ Civilsamfundets råderum er med andre ord under et enormt pres – ikke blot langt fra Danmarks grænser, men også i lande som Polen og Ungarn.

Civilsamfundet sættes desuden ofte uden for døren eller må agere som passivt publikum i internationale forhandlinger eller processer. Internationale forhold ses sjældent i relation til civilsamfundets råderum – for eksempel i forbindelse med FN's egen gennemgang af den globale opnåelse af verdensmålene, som ikke konsekvent ses i sammenhæng med civilsamfundets råderum (og mangel på samme) i verden og betydningen af det for opnåelse af verdensmålene. Derfor må Danmark sende en klar, synkroniseret meddelelse gennem udtagelser, erklæringer og beslutninger, der genbekræfter den legitime rolle, som civilsamfundet udfører, og samtidig engagere sig direkte med civilsamfundet.

GA FORREST I MOBILISERING AF OFFENTLIG FINANSIERING TIL OFFENTLIGE GODER

Finansieringen af verdensmålenes opnåelse er stærkt udfordret. Den seneste rapport fra 60 multilaterale organisationer⁴ opfordrer til en reform af det internationale finansielle system med fokus på: 1) mere langsigtede investeringer i bæredygtige løsninger, 2) nye mekanismer til at genforhandle gæld for at bremse den gældskrise, der truer mere end 30 lande og 3) at styrke skattesystemer og internationalt samarbejde mod skatteunddragelse, så udviklingslandene selv kan mobilisere offentlige investeringer i fælles goder. Et opgør med den ekstreme ulighed er afgørende for at fordele ressourcer og politisk indflydelse bedre og dermed skabe bedre vilkår for en bæredygtig udvikling frem mod 2030.

Verdens 59 fattigste lande mangler 300-400 milliarder US dollars hvert år for at nå verdensmålene. Selv med en høj vækst og øgede skatteindtægter vil de ikke kunne finansiere målene. Det er positivt, at den private sektor ønsker at bidrage til verdensmålenes opnåelse, men tekniske løsninger på systemiske udfordringer er sjældent nok, og der er sjældent profitable projekter i sektorer, der har størst betydning for de mest udsatte i de fattigste lande. Samtidig kommer kun syv procent af de globale offentlige-private partnerskaber støttet med udviklingsbistand verdens fattigste lande til gode.⁵ Konsekvensen er blandt andet, at vi ikke når 2030-målet om at udrydde ekstrem fattigdom, når vi glemmer de mest marginaliserede grupper.

På den baggrund anbefaler vi, at Danmark går forrest i det internationale arbejde for at mobilisere offentlig finansiering til offentlige goder og bidrager til skabelsen af et bedre internationalt finansielt system herunder ikke mindst

et opgør med skattely og skatteunddragelse. Der er brug for mere og bedre bistand kombineret med mobilisering af nye ressourcer for at nå verdensmålene – for eksempel globale og nationale skatter på CO₂ og på verdens største formuer, som sammen med udviklingsbistanden særligt bør målrettes mod at hjælpe landene med at styrke deres skatteopkrævning.

ARBEJD FOR, AT OPNÅElsen AF VERDENSMÅLENE BLIVER RAMMESÆTTENDE FOR EU

EU-Kommissionen har i januar 2019 præsenteret et refleksionspapir om EU's arbejde med verdensmålene.⁶ EU har, ligesom den danske regering, valgt at fokusere på igangværende aktiviteter og deres relation til forskellige verdensmål. Verdensmålenes rolle som katalysatorer for en forandringsdagsorden er ikke tydelig. Danmark bør advokere for, at EU påtager sig ansvar for en ambitiøs implementering af verdensmålene gennem EU's politikker, programmer og institutioner. Ansvar for implementeringen bør ligge hos en kommende kommissionsformand, så EU bliver en global frontløber i forhold til bæredygtig udvikling. Med valget af en ny kommission i 2019 anbefaler vi, at Danmark proaktivt arbejder for, at kommissionens kommende prioriteringer tager afsæt i verdensmålene.

I forhold til en eventuel 2030-strategi skal det europæiske semester udbygges med den miljømæssige og den sociale dimension, for at vi kan komme i mål med verdensmålene. Det europæiske semester styrer i dag ikke udviklingen frem mod bæredygtighed, men styrer kun økonomien på makroniveau uden hensyn til klima og bæredygtighed. Det er ligeledes afgørende, at EU's kommende syvårige budget (MFF'en) også arbejder med de tre bundlinjer (økonomisk, social og miljømæssig), hvis vi skal opnå succes med verdensmålene i 2030. Vi anbefaler, at en kommende dansk regering engagerer sig i forhandlingerne for EU's budget og arbejder aktivt for tre bundlinjer.

OVERSIGT: VURDERING AF DANMARKS ARBEJDE MED VERDENSMÅLENE

- 1 Politisk plan vedtaget
- 2 Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen
- 3 Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats

- ✓ Ja
- ✗ Nej
- Ikke vurderet

National opnåelse

Internationalt bidrag

VERDENSMÅL	DELMÅL I FOKUS	1	2	3	1	2	3	SIDE
1 Afskaf fattigdom	1.1 • 1.3	✗	✗	✗	✓	✓	✗	10
2 Stop sult	2.3	—	—	—	✓	✗	✗	11
3 Sundhed og trivsel	3.1 • 3.2 • 3.3 • 3.4	✓	✓	✗	✓	✓	✗	12
4 Kvalitetsuddannelse	4.1	✓	✗	✗	✓	✓	✗	14
	4.2	—	—	—	✓	✗	✓	15
	4.3	✓	✗	✗	✗	✗	✗	16
	4.4	✓	✓	✗	—	—	—	17
	4.5	✗	✗	✗	✓	✓	✓	18
	4.6	✗	✗	✗	—	—	—	19
	4.7	✗	✗	✗	—	—	—	20
	4.8	✓	✗	✗	—	—	—	21
5 Ligestilling mellem kønnene	5.1 • 5.2 • 5.4 • 5.5 • 5.6	✓	✗	✗	✓	✗	✓	22
6 Rent vand og sanitet	6.1 • 6.2 • 6.3 • 6.A	✓	✗	✗	✗	✗	✗	23
7 Bæredygtig energi	7.1 • 7.2 • 7.3	✓	✓	✗	✓	✗	✗	24
8 Anstændige jobs og økonomisk vækst	8.3	—	—	—	✓	✓	✗	26
	8.5	✓	✓	✗	—	—	—	27
	8.6	✓	✓	✗	✓	✓	✗	28
	8.7	—	—	—	✓	✓	✗	29
	8.8	—	—	—	✓	✓	✗	30
10 Mindre ulighed	10.1	✗	✗	✗	✗	✗	✗	32
	10.2	✓	✓	✗	✗	✗	✗	33
	10.3	✓	✗	✗	✗	✗	✗	34
	10.4	✗	✗	✗	✗	✗	✗	35
	10.5 • 10.6	✗	✗	✗	✗	✗	✗	36
	10.7	—	—	—	✗	✗	✗	37
11 Bæredygtige byer og lokalsamfund	11.1 • 11.2 • 11.3 • 11.6	✗	✗	✗	✗	✗	✗	38
12 Ansvarligt forbrug og produktion	12.2 • 12.4 • 12.7	✓	✗	✗	✓	✓	✗	39
13 Klimaindsats	13.2	✗	✗	✗	✗	✗	✗	41
	13.A	—	—	—	✗	✗	✗	42
14 Livet i havet	14.1 • 14.2 • 14.4 • 14.7	✓	✗	✗	✓	✓	✗	43
15 Livet på land	15.1 • 15.2 • 15.5 • 15.9	✓	✗	✗	✓	✓	✗	44
16 Fred, retfærdighed og stærke institutioner	16.1	✓	✓	✗	✓	✓	✗	46
	16.3	—	—	—	✓	✗	✗	47
	16.7	—	—	—	✓	✓	✗	48
	16.10	✓	✓	✗	✓	✗	✗	49
	16.B	✓	✓	✗	✓	✓	✗	50
17 Partnerskaber for handling	17.1 • 17.14	✗	✗	✗	✗	✗	✗	52
	17.3	—	—	—	✓	✓	✗	53
	17.17	—	—	—	✓	✓	✗	54

VERDENSMÅL 1 AFSKAF FATTIGDOM

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Afskaf ekstrem
fattigdom

Indfør sociale
sikkerhedsnet

NATIONALT

Danmark har generelt et godt socialt beskyttelsesnet. Der er dog befolkningsgrupper, hvis sociale sikring er betydeligt ringere end for gennemsnittet. Cirka 10-30 procent af indvandrere og flygtninge i Danmark kan ifølge SFI betegnes som økonomisk fattige. Indvandrere og flygtninge, som ikke har boet i Danmark over 40 år, har kun ret til en såkaldt brøkpension, der ligger under OECD's fattigdomsgrænse, og uden anden opsparing rammes disse ældre særlig hårdt.

Danmarks Statistik udarbejdede i 2018 en ny fattigdomsgrænse for at måle fattigdom i forhold til verdensmålenes indikatorer. Ifølge denne grænse (117.200 kroner/år) var der i 2017 254.039 personer i Danmark, der faldt under kategorien fattig.⁷

ANBEFALINGER

- Danske politikere bør genindføre en officiel fattigdomsgrænse i Danmark.
- Danske politikere bør indføre tiltag til at begrænse fattigdom i Danmark. Herunder fattigdom blandt pensionister og særligt børn.
- Danske politikere bør sikre brøkpensionister et indkomstgrundlag, som sidestiller dem med danske pensionister.

INTERNATIONALT

Danmark har traditionelt set haft en udviklingsbistand baseret på et princip om fattigdomsbekæmpelse, men dette er meget udvandet i den udviklingspolitiske strategi.⁸ Med princippet om "leave no one behind" er Danmark forpligtet til ikke kun at forsøge at skabe vækst, men også at bekæmpe fattigdom og marginalisering særligt blandt skrøbelige grupper.

Selvom global fattigdom er faldet de seneste årtier, er problemet stadig stort. UNICEF vurderer, at cirka halvdelen af verdens børn lever i fattigdom, og på verdensplan er det kun hver anden ældre borger, som er sikret en form for pension. Samtidig er der i de fleste landegrupper marginaliserede, mindretal, personer med handicap og så videre som ingen ændring har set i deres livsgrundlag, selvom deres land målt på BNP er blevet rigere.

ANBEFALINGER

- Danmark bør holde fast i et fattigdomsfokus og ikke bruge bistanden til sikre danske interesser i form af bekæmpelse af migration eller for at skabe økonomisk vækst blandt danske firmaer.
- Danmark bør arbejde for, at donorer holder fast i princippet om "leave no one behind" og ikke blot arbejder for vækst blandt middelklassen.
- Danmark bør arbejde for, at universelle sociale pensioner for ældre indføres i alle lande for at sikre ældre et eksistensgrundlag og en værdig alderdom.

VERDENSMÅL 2 STOP SULT

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:
Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:
Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

2.3

Små fødevarer-
producenter skal
producere det
dobbelte

INTERNATIONALT

Selvom oprindelige folk kun udgør fem procent af verdens befolkning, udgør de 15 procent af verdens fattigste, og i mange af verdens regioner har de den højeste forekomst af sult og underernæring.⁹ 2018-statusrapporten for mål 2: Stop Sult melder,¹⁰ at der igen er en stigning i forekomsten af sult og underernæring i verden. Den globale efterspørgsel på jord, den stigende tørke og naturkatastrofer forbundet med klimaforandringer er blandt de afgørende faktorer for denne udvikling, som i alarmerende grad rammer oprindelige folk i Asien, Afrika og Latinamerika.

Hvis Danmark vil bidrage til udryddelsen af sult, opnå fødevarer sikkerhed og promovere bæredygtige levevilkår og fødevarerproduktioner for oprindelige folk, må Danmark være en stærk fortaler for en menneskerettighedsbaseret tilgang til implementeringen af mål 2. I den forbindelse må Danmark understrege forbindelsen mellem sult og jordrettigheder. En sådan tilgang vil sikre, at oprindelige folk ikke ekskluderes, og at deres ret til mad respekteres, beskyttes og anerkendes som en kollektiv rettighed. Dette inkluderer beskyttelse af deres fødevarer systemer og traditionelle levemåder såsom kvægavl, jagt, fiskeri og indsamling.

Delmål 2.3 inkluderer specifikt oprindelige folk, når det kalder på en fordobling af landbrugsproduktionen og af indkomsterne for små fødevarerproducenter, gennem en sikker og lige adgang til jorden.¹¹ Implementeringen af dette delmål er særlig vigtig for oprindelige folk, fordi det kræver, at regeringer respekterer og beskytter oprindelige folks kollektive jordrettigheder. Ud over at bidrage til at stoppe sult og øge fødevarer sikkerheden for hele verdens befolkning, er delmål 2.3 derfor en unik mulighed for at mindske nogle af de enorme udfordringer, som oprindelige folk står over for i kampen for at bevare deres enestående kulturer og levevis.

ANBEFALINGER

- Danmark bør promovere inkludering af oprindelige folk som nøgleaktører i kampen mod sult og alle andre former for underernæring samt promovere bæredygtige dyrkningsmetoder.
- Danmark bør beskytte og støtte op om oprindelige folks bæredygtige og traditionelle levemåder til støtte for deres fødevarer sikkerhed og afvise politikker, som går imod disse.
- Danmark bør promovere, at stater i deres nationale handlingsplaner for implementeringen af verdensmål 2 identificerer specifikke metoder og programmer med formålet at sikre beskyttelse af oprindelige folks fødevarer systemer og traditionelle frø.
- Danmark bør være frontkæmper for, at den private sektor respekterer og styrker oprindelige folks jordrettigheder.
- Danmark bør advokere for, at jordrettigheder forbliver en prioritet i implementeringen af verdensmålene, og at fremskridt måles med specifikke indikatorer.
- Danmark bør promovere juridisk anerkendelse af oprindelige folks kollektive jordrettigheder.
- Danmark bør spille en central rolle i at fremme forpligtelser til en verden, der investerer i forvaltningsreformer, hvor ingen lades i stikken, især ikke oprindelige folk.

VERDENSMÅL 3 SUNDHED OG TRIVSEL

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

EKSTERNE BIDRAG

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

NATIONALT

I Danmark har vi i princippet et velfungerende sundhedssystem, men i virkeligheden er der flere befolkningsgrupper, der ikke når med de nationale sundhedstilbud. Et lavere uddannelsesniveau betyder stadig dårligere adgang til sundhedsydelser, og det er et sundhedsproblem at være fattig, fordi ikke alle har råd til medicin. Når det kommer til levealder, ligger vi lavt i forhold til andre sammenlignelige lande.¹²

Danmark har kapaciteten og ekspertisen til at stoppe ulighed indenfor sundhed. Det gøres blandt andet gennem ikke-stigmatiserende behandling og bedre sygdomsforebyggelse i form af test og screening. Sundhedsinitiativer og information skal tilpasses den specifikke målgruppe, så vi for eksempel får sat en stopper for det stigende antal rygere blandt unge.¹³ Vi har muligheden for at være mere ambitiøse, end hvad der er givet med verdensmålene, og med de rette tiltag kan vi blive foregangsland for andre lande. Danmark har for eksempel en reel chance for at blive det første land i verden uden nye tilfælde af HIV, og det første skridt er at udarbejde en strategi for området, der komplimenterer verdensmålene.

ANBEFALINGER

- Danske politikere bør arbejde for et sundhedssystem, der tilbyder inkluderende og ikke-stigmatiserende sundhedsydelser med særligt fokus på at nå udsatte grupper.

INTERNATIONALT

Sundhed er afgørende for at opnå bæredygtig udvikling, og Danmark bør i sin udviklingspolitik prioritere indsatser, der sikrer adgang til sundhed for alle. Globalt bliver alt for mange mennesker stigmatiseret, diskrimineret og endda kriminaliseret og har som følge heraf dårligere adgang til livsvigtig lægehjælp. Det gælder blandt andet homoseksuelle, stofbrugere og fanger, og det gælder piger og kvinder. Epidemier som HIV/AIDS rammer dem, der i forvejen har mindst, og som følge af kønsbaserede barrierer for adgang til sundhedsydelser er unge kvinder globalt i dobbelt så stor risiko for at blive smittet med HIV som jævnaldrende unge mænd.¹⁴ Samtidig mangler mange kvinder penge til noget så simpelt som menstruationsprodukter.¹⁵ Andre eksempler på den fortsatte ulighed er det stigende antal dødsfald blandt nyfødte spædbørn¹⁶ og det stigende antal af ikke-smitsomme sygdomme, der vil forøges yderligere med en voksende ældrebefolkning. Der er behov for handling, og sundhed skal være en kerneprioritet i dansk udviklingsbistand. Netop Danmark har mange års politisk og udviklingsfaglig erfaring inden for sundhed samt et stort engagement fra sundhedsaktører, der betyder, at vi kan gøre en reel forskel på området.

ANBEFALINGER

- Danske politikere bør gøre sundhed til en kerneprioritet i dansk udviklingsbistand og fokusere på indsatser, der er særligt målrettede de mest marginaliserede grupper i samfundet.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 4 KVALITETSUDANNELSE

FORFATTERE

AMNESTY
INTERNATIONAL

DSF
DANSKE STUDENTERFÆLLESKAB

OXFAM IBIS

Red Barnet

SEX
SAMFUND

INTRODUKTION TIL MÅL 4

Siden 2015 har først den daværende Venstre-regering og sidenhen V-LA-K regeringen sparet massivt på uddannelse. På såvel ungdomsuddannelser som på de videregående uddannelser skal der spares to procent om året hvert eneste år. Derudover er institutionerne blevet pålagt en række yderligere specifikke besparelser på for eksempel indkøb, udbud og lignende. Akkumuleret over perioden fra 2016 til 2022 skal der spares mere end 20 milliarder kroner på undervisning og uddannelse.¹⁷ Det har bidraget til faldende kvalitet i uddannelsen samt sværere adgang til uddannelse, hvilket særligt rammer sårbare grupper.

I forbindelse med Danmarks internationale arbejde, er verdensmål 4 om kvalitetsuddannelse kun nævnt i Danmarks udviklingspolitiske strategi i forbindelse med arbejdet i "skrøbelige stater".¹⁸ Selvom uddannelse i kriser, konflikter og skrøbelige stater er vigtigt, så er uddannelse en forudsætning for implementeringen af alle verdensmålene og bør derfor have et bredere geografisk og tematisk fokus.

På trods af voldsomme besparelser på bistanden til uddannelse for få år siden (hvor Danmark i 2015 skar 75 procent på den multilaterale uddannelsesstøtte gennem Global Partnership for Education), har V-LA-K regeringen de sidste år støt øget bistanden til uddannelse tilbage til det tidligere niveau – nu gennem for eksempel Global Partnership for Education og Education Cannot Wait. Desværre mangler der en strategi og prioritering af kræfter i Udenrigsministeriet til at udfylde den store og progressive rolle, som Danmark kan spille i kraft af danske uddannelsestraditioner og det store økonomiske engagement, Danmark har i uddannelse globalt.

Samlet set vil vi på de følgende sider blandt andet fremhæve, at Danmark nationalt bør stoppe alle besparelser på uddannelse og i stedet investere i det, Danmark skal leve af fremover. På den internationale scene er det vores håb, at Danmark vil fortsætte den økonomiske prioritering af uddannelse i bistanden og styrke Danmarks rolle ved – i samarbejde med civilsamfundet og andre aktører – at udvikle en prioritering for, hvad Danmarks økonomiske indflydelse skal bruges på politisk. Denne bør inkludere bekæmpelse af kommercialisering af uddannelse samt alle andre tiltag, der negativt kan påvirke særligt udsatte og marginaliserede grupper. I forlængelse heraf ser vi gerne, at den økonomiske prioritering inkluderer menneskelige ressourcer i Udenrigsministeriet.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

10
MINDRE
ULIGHED

16
FRIHED, RETTIGHED OG
STÆRKE INSTITUTIONER

17
PARTNERSKABER
FOR HÅNDLING

VERDENSMÅL 4 KVALITETSUDDANNELSE

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

4.1

Gør grundskole og ungdomsuddannelse gratis for alle

NATIONALT

På trods af internationale anbefalinger om at flygtningebørn hurtigst muligt bør integreres i lokale skoler, hvor de bor, hvad end det er i nærområderne eller i Danmark, flyttes alt for mange børn og unge i Danmark ud af folkeskoler og gymnasier for i stedet at blive tilbudt uddannelse på asylcentre og udrejsecentre.

ANBEFALINGER

- Danmark opfordres til at leve op til FN's Globale Flygtningepagt, hvor det anbefales, at flygtninge og immigranter integreres i nationale skolesystemer. Det gælder både i Danmark og i det danske bistandsarbejde.

INTERNATIONALT

Den stigende globale udfordring med kommerialisering af uddannelse truer uddannelse som en menneskeret, hvor selv fattige mennesker ender med at betale for deres børns uddannelse, og offentlige penge til uddannelse risikerer at gå til amerikanske og britiske uddannelsesfirmaer, der bruger standardiseret materiale, utrænede lærere og usikre bygninger til deres skoler.

Børn i kriser og konflikter er globalt set en af de helt store grupper udenfor uddannelsessystemet. På World Humanitarian Summit blev det besluttet at sikre fire procent af den humanitære bistand til uddannelse mod tidligere to procent. Derfor er det godt at se det danske fokus på uddannelse i humanitære situationer.

ANBEFALINGER

- Danmark bør bekæmpe kommerialisering af uddannelse og arbejde, for at ingen offentlige penge (hvad end det er bistand eller landes egne skatteindtægter) går til private uddannelsesfirmaer, der tjener penge på uddannelse.
- Danmark bør sikre, at en større andel af den humanitære bistand går til uddannelse og advokere for det globalt.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 4 KVALITETSUDDANNELSE

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:
Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:
Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

4.2

Giv førskolebørn lige adgang til dagtilbud af høj kvalitet

INTERNATIONALT

90 % af børns hjerne er udviklet i de første fem år af deres liv. I kriser og humanitære kontekster, er børn de mest udsatte og lider ofte ikke blot under manglende føde og sundhed. De vokser samtidig op under traumatiske forhold med manglede stimulering, hvilket betyder, at de ofte får alvorlige indlæringsvanskeligheder, når de skal i skole. Der er kæmpe behov for støtte til børn i skrøbelige situationer og stater især for at sikre deres mentale helbred og deres psykosociale tilstand.

ANBEFALINGER

- Danmark anbefales at støtte udviklingsprogrammer, som integrerer humanitær støtte til børns udvikling og støtter skrøbelige stater i at udvikle tilbud til de mindste børn for at sikre deres udvikling.
- Danmark opfordres til, at den finansielle støtte til Education Cannot Wait og Global Partnership for Education også støtter tidlig læring især i krise og humanitære kontekster, samt i skrøbelige stater.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 4 KVALITETSUDDANNELSE

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuell indsats:

4.3

Giv alle mulighed
for videregående
uddannelse

NATIONALT

Omkring 4.000 flygtninge i Danmark har ikke adgang til uddannelse på grund af deres midlertidige flygtningestatus, der betyder, at de skal betale for deres uddannelse modsat andre flygtninge. Med finansloven for 2019 er det uklart, om alle flygtninge mister retten til gratis uddannelse.

Studerende uden for EU/EØS, som ønsker at tage en uddannelse i Danmark, skal betale meget høj brugerbetaling for det, hvilket de færreste har råd til.

Den statslige støtte til uddannelse, SU'en, har de sidste år været i risiko for at blive beskåret. SU'en har bidraget til at sikre adgang til uddannelse for studerende fra lavere sociale klasser.

ANBEFALINGER

- Alle i Danmark bør have adgang til gratis uddannelse. Dette inkluderer også flygtninge med midlertidig opholdstilladelse.
- Den statslige uddannelsesstøtte må ikke komme under det nuværende niveau.

INTERNATIONALT

Kun tre procent af unge flygtninge får en videregående uddannelse, og vi er tæt på at miste en hel generation af unge i lande som Syrien og Yemen. Det er godt, at Danmark er blevet den største donor til Education Cannot Wait og dermed tager dette problem alvorligt.

ANBEFALINGER

- Støt op om den internationale målsætning om fire procent af den humanitære bistand til uddannelse.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 4 KVALITETSUDDANNELSE

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

4.4

Giv flere
forudsætningerne
for at få finansiel
succes

NATIONALT

Vedvarende besparelser på uddannelse, primært i form af omprioriteringsbidraget, har medført et fald i kvaliteten af den uddannelse, vores institutioner tilbyder. Færre timer og mindre kontakt med underviseren i fysiske rammer, der ligeledes forringes, betyder også færre muligheder for at udvikle studerendes fulde potentiale.

Uddannelsesloftet og fremdriftsmekanismer, der har til formål at få studerende hurtigere igennem uddannelsessystemet, har haft negativ betydning for studerendes mulighed for at fordybe sig i deres uddannelse og dermed blive dygtigere og mere innovative indenfor deres felt.

En ministeriel reduktion på 1.000 internationale studiepladser reducerer både tilstedeværelsen af forskellige perspektiver i undervisningen og vores uddannelsers internationale udsyn, hvilket er fundamentalt for økonomiske fremskridt.

ANBEFALINGER

- Stop besparelser på uddannelse og invester i kvalitet.
- Giv studerende tid til fordybelse og tvivl ved at fjerne uddannelsesloftet og afskaffe fremdriftsmekanismer, der har til opgave at få studerende hurtigere igennem uddannelsessystemet.
- Giv de videregående uddannelsesinstitutioner autonomi til at undervise på engelsk, hvis de vurderer at det giver akademisk mening.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 4 KVALITETSUDANNELSE

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

4.5

Stop al
diskrimination i
uddannelse

NATIONALT

Der er endnu ikke data fra Danmarks Statistik for indikator 4.5.1, og det er derfor svært at kende status for Danmarks implementering af dette delmål. Uddannelsesområdet er generelt kønsopladet med et flertal af mænd på tekniske uddannelser og et flertal af kvinder på omsorgsuddannelser. Hvor inklusion af børn med handicap i den danske folkeskole ville kunne føre positive ting med sig, kræver dette øgede ressourcer til folkeskolen. Undervisning af børn med handicap må ikke blive en spareøvelse.

ANBEFALINGER

- Danske politikere skal udarbejde en national strategi for reduktion af kønsulighed i relation til adgang til og færdiggørelse af uddannelse.
- Danske politikere bør sikre tilstrækkelige ressourcer til uddannelse af børn og unge med handicap, hvad end det sker gennem inklusion i folkeskolen eller på specialskoler.

INTERNATIONALT

Globalt, men især i udviklingslande, er skoler udfordret af utilstrækkelig uddannelse af lærere, manglende ressourcer samt sparsom adgang til undervisningsmaterialer. Piger er især udfordret i forhold til skolegang, da de generelt er dårligere stillet end drenge. Derudover kan for eksempel dårlige sanitære forhold holde piger væk fra skoler når de menstruerer. Manglende seksuelle og reproduktive sundhedsydelse og rettigheder kan også føre til, at piger forlader skolen tidligere grundet graviditet eller andet. Andelen af piger, der har adgang til skolegang er steget siden år 2000, men piger er stadig dårligere stillet end drenge, når det kommer til primær uddannelse. Det estimeres, at 15 millioner piger aldrig vil få muligheden for at lære at læse og skrive sammenlignet med 10 millioner drenge.¹⁹

Det er positivt, at Danmark vil øge indsatsen for pigers og kvinders rettigheder i udviklingslandene, herunder gennem uddannelse, samt i internationale forhandlinger. Det er dog vigtigt, at uddannelse af andre udsatte grupper også prioriteres.

ANBEFALINGER

- Danske politikere skal arbejde for at fremme uddannelse for piger/kvinder såvel som andre udsatte grupper i udviklingslande og globalt.
- Danske politikere skal sammen-tænke seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder med uddannelsesmuligheder for at fremme uddannelse af særligt udsatte grupper.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 4 KVALITETSUDDANNELSE

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

4.6

Lær alle at læse,
skrive og regne

NATIONALT

Ældre på arbejdsmarkedet, både før og efter de har nået pensionsalderen, får sjældent tilbudt efter- og videreuddannelse. Det kan presse ældre ud af arbejdsmarkedet, før de ønsker det. Mulighed for eventuel omskoling som arbejdsløs er næsten umulig, især fordi tilskuddet for ældre til at gå på VUC blev fjernet i 2005.

Livslang læring må også gælde for pensionister, da det kan holde hjernen i gang og medvirke til at udskyde demens.

ANBEFALINGER

- Undervisning på VUC bør være gratis for ældre, og tilskuddet til aften-skoler og folkeuniversitet bør øges.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 4 KVALITETSUDANNELSE

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Undervis i bæredygtig udvikling og verdensborgerskab

NATIONALT

Den stigende digitalisering af samfundet skaber nye udfordringer i forhold til normer og grænser både online og offline. Det er afgørende, at undervisning i bæredygtig udvikling, herunder ligestilling mellem kønnene, menneskerettigheder og ikkevoldelig kultur, giver børn og unge de nødvendige kompetencer for at navigere i et stigende komplekst samfund.

Danske elever bør undervises i globale forhold, etik, grænser og rettigheder. Derfor var det en skandale, da de internationale vejledere blev sparet væk i 2016. Danmark halter bagud, når det kommer til globale forhold i folkeskolen, eftersom man hverken har interkulturel uddannelse som et separat fag eller integreret i andre fag. Her er Danmark på linje med ganske få lande i OECD (kun fire lande gør ingen af delene, herunder Polen, Ungarn og Danmark). Danske unge ligger i bund både i troen på, at alle (uanset religion og etnicitet) har lige rettigheder og i troen på, at lige rettigheder for alle er godt for demokratiet.²⁰

Undervisningen i køn, krop og seksualitet i grundskolen er utilstrækkelig og mangelfuld, herunder særligt i forhold til emner som reproduktion, sex, seksualitet og seksuel sundhed samt normer og mangfoldighed i relation til køn, krop og seksualitet.

Forskellige undersøgelser (blandt andet fra Institut for Menneskerettigheder og UNICEF med flere) viser, at danske skolebørn ikke har en særlig høj grad af viden om menneskerettighederne.

Graden og hyppigheden af undervisning i bæredygtig udvikling inklusiv undervisning i køn, krop og seksualitet internationalt er uvis. Manglende data på området gør det svært at estimere omfanget af undervisning på området.

ANBEFALINGER

- Igennem hele grundskolen og på ungdomsuddannelserne bør der undervises i globale forhold og interkulturel kompetence.
- De internationale vejledere bør genindføres hurtigst muligt.
- Danske politikere skal gøre undervisning i køn, krop, seksualitet og mangfoldighed obligatorisk på læreruddannelsen.
- Danske politikere skal gøre det obligatorisk for alle grundskoler at udarbejde en plan for sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab på deres skole.
- Danske politikere skal arbejde for, at seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder internationalt anerkendes som afgørende for bæredygtig udvikling, hvorfor undervisning i køn, krop og seksualitet bør integreres i undervisning i bæredygtig udvikling.
- Danske politikere skal bidrage til at måling og data om undervisning i rettigheder, køn, krop og seksualitet styrkes, så det gøres klart, hvor der er udfordringer.
- Undervisningen i menneskerettigheder skal styrkes og prioriteres i alle grundskoler.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 4 KVALITETSUDDANNELSE

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:
Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:
Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

4.B

Giv flere stipendiater
til højere uddannelse
i udviklingslandene

NATIONALT

Uddannelse er blevet en politisk kampplads, og unge i hele verden bliver presset ud af deres studier på grund af politisk aktivisme (for eksempel i studenterbevægelser), eller fordi de studerer eller forsker i noget, der er politisk problematisk for magthaverne.

Norge indførte for år tilbage et Students at Risk-program, hvor man med alle politiske partiers støtte indførte en ordning, hvor personligt forfulgte studerende fra hele verden, hvis ret til uddannelse er truet på grund af politisk aktivisme eller deres studieretning, kan få lov til at færdiggøre studierne i Norge.

Danmark bør, ligesom Norge, støtte disse unge, så de kan komme til Danmark og færdiggøre deres studier uden at sætte livet på spil.

ANBEFALINGER

- Støt op om ytringsfrihed, retten til uddannelse og forsamlingsfriheden ved at støtte studerendes politiske aktivisme både i Danmark og i udviklingslande.
- Indfør et Students at Risk-program i Danmark, hvor et antal studerende får mulighed for at gøre deres studier færdige i Danmark.

VERDENSMÅL 5 LIGESTILLING MELLEM KØNNENE

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Stop diskrimination
af kvinder og piger

Stop al vold og
udnyttelse rettet mod
kvinder og piger

Sæt pris på ulønnet
omsorgsarbejde
og del ansvaret i
hjemmet

Giv alle adgang
til reproduktiv
sundhed og
rettigheder

NATIONALT

Som #MeToo-bevægelsen blandt andet illustrerer, er sexismen og strukturel undertrykkelse hverdag for mange kvinder – også i Danmark. Derfor er det bekymrende, at vi ikke ser progressive tiltag, hvor for eksempel kønsbaseret vold skrives ud af voldshandlingsplanerne, og lovgivningsinitiativer sikrer ligestilling på arbejdsmarkedet og i hjemmene. Kvinder tager 10 gange længere barselsorlov end mænd, og uligelønnen afspejler, at mænds arbejdsmarkedsdeltagelse værdisættes højest. Danmark er nummer 13 på World Economic Forums Global Gender Gap Report fra 2018, mens alle de øvrige nordiske lande ligger på de fire første pladser.

33.000 kvinder udsættes årligt for vold, men 4.561 henvendelser til krisecentrene afvises. Mellem 5.100 og 24.000 kvinder udsættes årligt for voldtægt eller forsøg på voldtægt, men i 2017 førte kun 94 ud af 890 voldtægtsanmeldelser til fældende dom.²¹

ANBEFALINGER

- Danske politikere skal tage ligestillingslovens krav om en ligestillingsvurdering (mainstreaming) i forvaltning og placering (for eksempel lovforslag) alvorligt.
- Danske politikere skal tage lovgivningsinitiativer i brug. Kampagner er ikke nok.
- Danske politikere skal arbejde for øget ret til barselsorlov til far/medforælderen.
- Danske politikere skal ændre definitionen af voldtægt i straffeloven, så voldtægt defineres ud fra manglende samtykke på linje med Istanbulkonventionen.

INTERNATIONALT

Danmark har en stærk ligestillingspolitisk profil internationalt. I den Udviklingspolitiske Strategi er ligestilling, piger, kvinder og LGBTI+-personers menneskerettigheder klare prioriteter.²² Men den reelle integration af ligestilling i strategien er mangelfuld. Dette gælder både for ligestilling i økonomisk udvikling og for skrøbelige lande, hvor mindre end en procent af udviklingsbistanden i 2014 var målrettet ligestilling mellem kønnene. Under 0,1 procent i 2017 gik til indsatser mod kønsbaseret vold, selv om flere end to ud af tre kvinder i katastrofer bliver udsat for seksuelle overgreb samt fysisk og psykisk vold.

ANBEFALINGER

- Danske politikere skal fortsætte den progressive linje inden for SRSR-området og opprioritere at arbejde for ligestilling og menneskerettigheder for piger/kvinder og LGBTI+-personer i social og økonomisk udvikling.
- Danske politikere bør i arbejdet i Menneskerettighedsrådet prioritere ligestilling og menneskerettigheder for piger/kvinder og LGBTI+-personer.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 6 RENT VAND OG SANITET

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

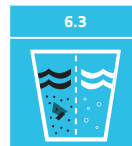
Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Giv adgang til rent drikkevand

Giv alle adgang til toilet, sanitet og hygiejne

Styrk vandkvaliteten og rens og brug spildevand bedre

Støt udviklingslandenes vand og sanitet

NATIONALT

Hovedparten af den danske befolkning forsynes i dag med drikkevand fra cirka 2.500 vandværker. Vandet overholder ofte ikke de EU-fastsatte grænseværdier for indhold af sprøjtegifte. Dette bekræftes af det udvidede analyseprogram i 2018. Nogle kommuner følger ikke op på tilsynet med vandværker, der finder sprøjtegifte i drikkevandet, så drikkevandet kan være forurenet over grænseværdien.²³

Fund af godkendte sprøjtegifte i grundvand betyder ikke forbud; forsigtighedsprincippet bruges ikke. Danmark laver minimumsimplémentering af EU-direktiver og -vejledninger. V-LA-K regeringens tillægsaftale til pesticidstrategien betyder, at sprøjtegifte skal udfases i de BoringsNæreBeskyttelsesOmråder, BNBO, men ikke i indvindingsoplandene.

ANBEFALINGER

- Danske politikere bør sikre, at der fortsat udtages vandprøver fra ledningsnettet fra alle vandværker, så der kan reageres hurtigt på konstaterede forureninger.
- V-LA-K regeringens beslutning om, at enkelthusstande med egen indvendig ikke behøver at teste drikkevandet, bør omgøres, da næsten halvdelen af disse i dag henter vand, hvor grænseværdien overskrides.
- Danmark bør indføre en mere restriktiv regulering af brugen af pesticider, der hvor grundvandet dannes på kort sigt og udfase brugen på mellemlangt sigt. Godkendelser af pesticider, som kan ende i grundvandet, skal stoppes.

INTERNATIONALT

Mål 6 optræder ikke som prioritet i regeringens udviklingspolitiske og humanitære strategi²⁴ overfor "Fattige og skrøbelige lande" eller i "Fattige og stabile lande", selvom disse lande har det største behov.

71 procent af verdens befolkning har adgang til rent drikkevand, men syd for Sahara er det kun 58 procent. Globalt har 2,3 milliarder mennesker stadig ikke adgang til basale toiletfaciliteter. En ud af 10 afrikanske piger i skolealderen tager ikke i skole, når de menstruerer, på grund af manglende bind og lignende.

Ifølge WHO er der for hver krone investeret i delmålet en gevinst på otte sparede kroner i direkte og indirekte udgifter, blandt andet sundhed, øget produktivitet, færre sygedage, flere børn som færdiggør skole og uddannelse, samt forbedret kvalitet af drikkevand og vandressourcer.²⁵

Fra 2000 til 2015 faldt antallet af mennesker, der besørger i det fri, på verdensplan fra 1.229 millioner til 892 millioner; alt for langsomt til at opnå målet. I Afrika syd for Sahara steg antallet af personer, der besørger i det fri, tilmed fra 204 millioner til 220 millioner i samme periode.

ANBEFALINGER

- Danske politikere bør prioritere mål 6 i de to landekategorier med fokus på landområderne og særligt udsatte befolkningsgrupper som piger/kvinder, mennesker med handicap og flygtninge/migranter for at sikre opfyldelse af princippet om "leave no one behind".
- Danske politikere bør påtage sig den globale førerposition og også sikre fokus på pigers og kvinders behov i forbindelse med menstruation.

VERDENSMÅL 7 BÆREDYGTIG ENERGI

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

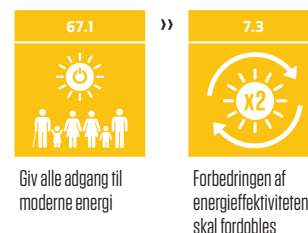

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

NATIONALT

I energiaftalen fra juni 2018²⁶ forventes det, at der vil blive opnået en vedvarende energiandel (VE) på 55 procent i 2030 i stedet for de 50 procent, som var V-LA-K regeringens oprindelige mål. De 55 procent er imidlertid ikke et mål, men en forventning, og VE-andelen er derfor omfattet af en del usikkerhed. For eksempel er der en principbeslutning om tre havmølleparker, men kun en klar tidsplan for den første. Samtidig lægges der ikke op til den indsats, som er nødvendig for energieffektivitet – faktisk sættes der ikke et nationalt 2030-mål. Det aktuelle ambitionsniveau er dermed ikke på omdrejningshøjde med hverken Parisaftalen, det nye danske mål om nul emission senest i 2050 eller eksportpotentialet for grøn energiteknologi. Ifølge Klimarådet²⁷ er der behov for en væsentlig forøgelse af tempoet i omstillingen i alle sektorer frem mod 2030, også energi, men VE-udbygning skal gøres klogt. Biomasse udgør to tredjedele af Danmarks samlede forbrug af VE til el- og varmeproduktion, og andelen er stigende. Udviklingen vækker bekymring, da biomasse ikke er CO₂-neutralt, og bæredygtig biomasse er en knap ressource.

ANBEFALINGER

- VE-udbygning bør accelereres frem mod 2030 i form af vind og sol samt energieffektiviseringer i både byggeri og erhverv, så tempoet afspejler Parisaftalens mål, og der skabes tilstrækkelige CO₂-reduktioner til at fortsætte den grønne omstilling trods øget elforbrug fra nye datacentre.

INTERNATIONALT

Det er positivt, at V-LA-K regeringen opprioriterede den grønne udviklingspolitik med et løft til Klimapuljen på 540 millioner kroner årligt og med finansiering til Partnering for Green Growth and the Global Goals med mere. Flere programmer og samarbejder under Klimapuljen finansierer energirelaterede indsatser, herunder det Danske Energi Partnerskabsprogram (DEPP). Fokus i DEPP er dog næsten udelukkende på vækstlande, hvilket er skævt i forhold til Klimapuljens fokus på at støtte udviklingslande. Desuden er der kun i begrænset omfang fokus på civilsamfundsorganisationer som aktører og potentielle partnere i implementering af DEPP. DANIDA's landeprogrammer i fattige, men stabile lande inkluderer ydermere kun i begrænset omfang indsatser for bæredygtig energi og adgang til energi. Det betyder, at dansk udviklingsbistand kun i begrænset omfang støtter op om en "timely green transition" i fattige, stabile lande. Dermed forpasser Danmark muligheder for at investere i bæredygtig energiudvikling samt tidlig udvikling af danske partnerskaber på dette styrkeområde samt tidligt at udvikle danske partnerskaber.

ANBEFALINGER

- Danske politikere bør prioritere indsatser, som understøtter mål 7 samt en "timely green transition" i fattige, stabile lande højere.
- DEPP bør udvides til i langt højere grad at inkludere fattige, stabile lande samt øge fokus på partnerskaber med civilsamfundsaktører.

FORFATTERE

MELLEMFOLKELT
SAMVIRKE æstetisk

EKSTERNE BIDRAG

INTRODUKTION TIL MÅL 8

Verdensmål 8 søger at fremme vedvarende, inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst, samtidig med at der skal sættes ind mod kummerlige arbejdsforhold i virksomheder overalt i verden. Målet er dels, at den samlede globale produktion ikke overskrider kritiske grænser for planeten Jordens bæreevne, dels at opnå fuld og produktiv beskæftigelse og anstændige jobs for alle i 2030. Det er samtidigt vigtigt, at bedre arbejdsforhold og miljø ét sted ikke skabes ved at arbejdspladser med de ringeste arbejdsvilkår og miljøforhold udflyttes til et andet sted på kloden.

Globalt set er antallet af arbejdstagere, som lever i ekstrem fattigdom, faldet meget i løbet af de sidste 25 år. Dette er på trods af den langvarige effekt af den økonomiske krise i 2007/2008. I udviklingslandene udgør middelklassen nu mere end en tredjedel af den samlede beskæftigelse. Men samtidig ses der i udviklingslandene en langsommere vækst, større uligheder og en beskæftigelsesrate, der ikke vokser hurtigt nok til at holde trit med den voksende arbejdsstyrke. På globalt plan var flere end 200 millioner mennesker arbejdsløse i 2015. Desuden er tvangsarbejde, slaveri, menneskehandel og børnearbejde stadig udbredt i mange lande inklusive i de rige lande.

Vurderingen af Danmarks bidrag til opfyldelse af mål 8 vil især fokusere på sammenhængen mellem vækst og bæredygtighed. Det vil sige, at Danmark skal sikre rammebetingelser, så virksomheders vækst og jobskabelse indrettes efter kravet om bæredygtighed, og Danmark i det internationale samarbejde lever op til sit medansvar for at sikre en udvikling i verden, der indebærer social, økonomisk og miljømæssig bæredygtighed.

Det er vigtigt, at der sættes overordnede rammebetingelser for danske virksomheder, som sikrer ansvarlig virksomhedsadfærd på tværs af sektorer og landegrænser i forhold til arbejdsvilkår, miljø, sociale og øvrige menneskeretlige forhold. Det bør også sikres, at alle arbejdstagere i Danmark er omfattet og beskyttet af aftaler og lovgivning, som sikrer lige adgang til arbejdsmarkedet, lige arbejdsforhold og lige løn for lige arbejde. Endeligt er det vigtigt, at Danmark i vores udviklingspolitik og deltagelse i forpligtende internationalt samarbejde altid vægter at fremme rammebetingelser på arbejdsmarkedet, der sikrer, at arbejdstagernes forhold reguleres i overensstemmelse med ILO's anbefalinger og den danske model.

Ovenstående hovedpointer er uddybet på de følgende sider under de enkelte delmål. Netop den indbyrdes sammenhæng mellem forholdene i den rige og den fattige del af verden betyder, at mål 8 skal læses i sin helhed. I beskrivelserne af de enkelte delmål er der nogle steder taget et internationalt udgangspunkt, andre steder et nationalt. Pointen er, at de kun kan forstås i sammenhæng.

VERDENSMÅL 8

ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

EKSTERNE BIDRAG

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuell indsats:

8.3

Før en politik, der skaber jobs og lader virksomheder vokste

INTERNATIONALT

Verdensmål 8.3 lægger vægt på at fremme udviklingsorienterede politikker, der blandt andet støtter produktive aktiviteter og skaber anstændige jobs, kreativitet og innovation i udviklingslandene.

Af Danmarks udviklingspolitiske og humanitære strategi²⁸ fremgår det blandt andet at, "vi vil være drevet af at fremme danske udenrigs- og indenrigspolitiske interesser på samme tid²⁹ (...) Danmark vil prioritere fremme af markedsbaseret økonomisk vækst og frihed, og øget beskæftigelse med særligt sigte på at styrke udviklingen af den private sektor i udviklingslandene³⁰ (...) Vækst i udviklingslande åbner nye markeds- og investeringsmuligheder for dansk erhvervsliv og danske investorer, ligesom inddragelsen af danske virksomheder og organisationer skal bidrage til at højne sociale og miljømæssige standarder lokalt."³¹

I strategien fremstår Danmark umiddelbart som et land, der gerne vil sikre en god balance mellem på den ene side at skabe økonomisk vækst og anstændige jobs i udviklingslandene og på den anden side vækst og jobs i Danmark. Men det er – i hvert fald på nuværende tidspunkt – tvivlsomt, om Danmark vil levere på den målsætning frem mod 2030. De senere år er der nemlig sket et markant skifte i udviklingspolitikken. Hvor der før blev givet bistand for at udvikle fattige lande, er der i dag massivt fokus på at fremme danske virksomheders interesser i udviklingslandene.³² Der er stor fare for, at Danmark ved et herskende fokus på kortsigtede danske interesser underminerer målsætningen om at bidrage til verdensmålene i udviklingslandene.

ANBEFALINGER

- En større andel af udviklingsbistanden bør gå til reel fattigdomsbekæmpelse samt klima/miljøbistand i udviklingslandene.
- Udviklingsbistanden bør øges, i lyset af at opfyldelsen af verdensmålene globalt vil kræve investeringer for mellem 1,9 og 3,1 billioner kroner årligt de næste 15 år.
- Der er brug for skærpede rammevilkår for dansk erhvervsliv for at sikre en ansvarlig og bæredygtig virksomhedspraksis på tværs af sektorer. Især hvad angår lovpligtig nødvendig omhu (due diligence) og adgang til juridiske retsmidler for ofre for evt. grove menneskerettighedskrænkelser og miljøskader, der måtte involvere virksomheder. Se i øvrigt vores anbefaling under delmål 8.7.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 8

ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

EKSTERNE BIDRAG

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

8.5

Skab fuld beskæftigelse og anstændigt arbejde med lige løn

NATIONALT

Reguleringen af det danske arbejdsmarked er siden 1899 sket gennem frie forhandlinger mellem arbejdsmarkedets parter suppleret med trepartsaftaler med regeringen. Beskyttelsen af arbejdstagernes rettigheder og garantien for menneskeværdig løn er således omfattet af kollektive overenskomster mellem parterne. Systemet har sikret danske arbejdstagere en meget høj beskyttelse, men skal tilpasses globaliseringens udfordringer. Bruttoledigheden i Danmark var ved udgangen af 2018 på 3,9 procent, det laveste siden 2009.³³ Arbejdsforholdene skal dog forbedres, hvis DK skal leve op til "leave no one behind".

Mindsteløn er ikke sikret for alle arbejdstagere, og der er et stigende antal atypiske ansættelser af immigranter, løsarbejdere, unge akademikere, freelancere og beskæftigede i platformøkonomisk³⁴ virksomhed, der ikke er beskyttet af overenskomster og aftaler.³⁵

Social dumping er et særligt problem. Udenlandsk arbejdskraft arbejder i Danmark til lavere løn og ringe arbejdsforhold, for eksempel i byggeriet og i transportsektoren (cabotagekørsel), i særligt grelle tilfælde under slaveliggende forhold.³⁶

Danmark har lovgivet om lige adgang til arbejdsmarkedet for alle.³⁷ Trods manglende systematiske undersøgelser på område må man antage, at diskrimination i forhold til etnicitet, køn, handicap og alder alligevel spiller en vigtig rolle.³⁸ Sammen med stigende pensionsalder og stivhed i lovgivningen i forhold til overgangen til pensionstilværelse, udgør dette et voksende problem for ældre arbejdstagere.

Der er ikke ligestilling mellem mænd og kvinder på det danske arbejdsmarked. Skønt marginalt faldende løngab fik kvinder i 2017 13 procent mindre i løn end mænd og havde 22 procent mindre i pensionsformue.³⁹ Særligt skæv er andelen af kvinder i ledende stillinger og virksomhedsbestyrelser.⁴⁰

ANBEFALINGER

- Platformøkonomisk virksomhed, vikararbejde etc. skal dækkes af aftaler.
- Aftaler om kædeansvar og sociale klausuler skal udbredes for at imødegå social dumping. Der skal være civil opfølgning og bedre myndighedskontrol. Gennem EU skal lige løn for lige arbejde sikres generelt på det indre marked.
- Der bør gennemføres systematiske undersøgelser af diskrimination på arbejdsmarkedet i forhold til handicap, køn etnicitet og alder med en opfølgende indsats.
- Nye typer fleksible seniorjob og seniorordninger skal udvikles og der bør gives bedre tilbagetrækningsmuligheder for fysisk og psykisk nedslidte.
- Kvinders ligestilling skal komme i fokus i forhold til aftaler og lovgivning – både med hensyn til løn, pensions- og barselsforhold, samt andel af lederstillinger.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 8

ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE nationalt

EKSTERNE BIDRAG

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuell indsats:

8.6

Hjælp flere unge i
arbejde, uddannel-
se og træning

NATIONALT

Beskæftigelsen er steget med knap 200.000 siden 2013, men det har ikke gavnet unge fra 15 til 29 år.⁴¹ I 2013 var tre ud af 10 unge i gruppen fra 15 til 29 år hverken i arbejde eller i uddannelse.⁴² I lyset af stigningen i beskæftigelsen er det uacceptabelt, at store dele af en ungdomsårgang opgives allerede ved udgangspunktet, med de omkostninger det har for samfundet. At nå delmål 8.6 kræver yderligere investeringer i uddannelsesområdet.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd peger på, at V-LA-K regeringens omprioriteringsbidrag på to procent årligt vil betyde en besparelse på 12 procent på området frem til 2022. Et andet punkt er manglen på lærepladser på erhvervsuddannelserne. Der mangler aktuelt 10.000 lærepladser i virksomhederne, selv på uddannelser hvor virksomhederne mangler arbejdskraft.⁴³

ANBEFALINGER

- Der skal i Danmark afsættes flere midler til at sikre overgangen fra grundskole til uddannelse og til at fastholde de unge i uddannelse. Omprioriteringsbidraget skal afskaffes.
- Erhvervsuddannelserne i Danmark skal udvikles og opprioriteres, og indsatsen for at skaffe praktikpladser skal styrkes.

INTERNATIONALT

Den globale andel af unge (15-24 år) der hverken var i job, uddannelse eller træning (NEET-status: Not Employed in Education or Training) er i hele perioden 2005 til 2018 kun faldet med to procent. ILO forudser derfor allerede i dag, at det er usandsynligt at nå målet om, inden 2020, i betydelig grad at have nedbragt andelen af unge med NEET-status. Flere end en ud af fem unge i verden havde i 2018 NEET-status. Selvom gabet mellem kvinder og mænd er snævret ind i perioden, er det fortsat stort. Knap en tredjedel af unge kvinder havde NEET-status mod knap en ottendel af unge mænd.⁴⁴

Beskæftigelsen er globalt set stigende efter den økonomiske krise, men der er ikke sket en tilsvarende bedring i ungdomsarbejdsløsheden, og ILO vurderer, at heller ikke arbejdsforholdene er forbedret og anbefaler derfor et generelt fokus på arbejdsforhold (se mål 8.8).

ANBEFALINGER

- Danmark skal i udviklingspolitikken prioritere bidrag til at nedbringe ungdomsarbejdsløsheden – specielt blandt kvinder.
- Danmark skal arbejde for en langsigtet, massiv investeringsplan mellem EU og Den Afrikanske Union med forudsætning i forbedrede rammebetingelser på arbejdsmarkedet (se delmål 8.8).

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 8

ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

AMNESTY
INTERNATIONAL

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE electronicaid

EKSTERNE BIDRAG

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

8.7

Stop moderne
slaveri,
menneskehandel
og børnearbejde

INTERNATIONALT

Verdensmål 8.5, 8.7 og 8.8 lægger vægt på at sikre anstændigt arbejde og et sikkert arbejdsmiljø for alle mænd, kvinder og børn blandt andet med henblik på at udrydde tvangsarbejde, moderne slaveri og børnearbejde. Af Danmarks udviklingspolitiske og humanitære strategi⁴⁵ fremgår det, at mange af verdensmålene, inklusive mål 8, forudsætter et aktivt bidrag fra den private sektor og et erhvervsliv, der driver forretning ansvarligt. Dette indebærer en klar forventning og krav fra statens side om, at danske virksomheder skal respektere grundlæggende menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder. Strategien lægger blandt andet vægt på, at der skal skabes anstændige jobs og arbejdsforhold baseret på arbejdstagerrettigheder, social dialog og social beskyttelse. I strategien understreges det også, at høje standarder for ansvarlighed samtidig er en konkurrencefordel for dansk erhvervsliv og den bedste garant for, at danske virksomheder ikke ender i et kapløb mod bunden. Målsætningen i strategien er positiv, og nogle danske virksomheder er da også godt på vej, når det handler om at integrere ansvarlig virksomhedsadfærd i deres forretning. Men der er stadig for få danske virksomheder, der arbejder systematisk med ansvarlig virksomhedsadfærd med fokus på ordentlig nødvendig omhu (due diligence) i forhold til deres verdensomspændende aktiviteter og værdikæder. Det er kritiske rapporter om problemerne i blandt andet tekstilindustrien, detailindustrien, elektronikindustrien, byggeindustrien, shippingindustrien og den finansielle industri – udarbejdet af medie- og researchcentret Danwatch – med til at illustrere. En analyse, som CEVEA for nylig har offentliggjort,⁴⁶ er også med til at illustrere udfordringerne. Analysen sætter fokus på, at mere end 20 procent af dansk import stammer fra lande, der systematisk krænker fundamentale arbejdstagerrettigheder. Som konsekvens heraf opfordrer CEVEA i analysen blandt andet danske importører til at styrke deres arbejde for at sikre ordnede forhold og fremme ligeværdig social dialog mellem myndigheder, arbejdsgivere og arbejdstagere.

Der er behov for skærpede rammevilkår for dansk erhvervsliv for at sikre en ansvarlig og bæredygtig virksomhedspraksis på tværs af sektorer. I Frankrig er man gået forrest ved at indføre lovpligtig nødvendig omhu og adgang til juridiske retsmidler for ofre for eventuelle grove menneskerettighedskrænkelser, der måtte involvere de største virksomheder (med mindst 5.000 eller 10.000 medarbejdere afhængig af virksomhedens placering i og/eller udenfor Frankrig). Dette gælder ikke kun på arbejdstagerrettighedsområdet, men også på resten af menneskerettighedsområdet og miljøområdet.⁴⁷

ANBEFALINGER

- Der bør indføres skærpede rammevilkår for dansk erhvervsliv for at sikre en ansvarlig og bæredygtig virksomhedspraksis på tværs af sektorer. Danmark bør som minimum følge Frankrigs eksempel med fokus på langt flere virksomheder end i Frankrig.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 8

ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

EKSTERNE BIDRAG

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

8.8

Beskytt arbejdstagerrettigheder og skab sikre arbejdsmiljøer

INTERNATIONALT

Velfungerende arbejdsmarkeder er en forudsætning for at sikre anstændige jobs og bæredygtig beskæftigelse. Derfor er realiseringen af mål 8 helt afhængig af, at de ansattes rettigheder beskyttes, at arbejdsmiljøet sikres samt at konflikter kan løses i dialog efter aftalte regler mellem parterne på arbejdsmarkedet, som fastslået i delmål 8.8 og uddybet i delmål 8.3, 8.5, 8.7 og 8b.

I Danmark er der en lang tradition for sådanne rammebetingelser for såvel privat som offentligt arbejdsmarked og en erkendelse af, at dette er en afgørende fordel for både ansatte, virksomheder og samfundet som helhed. Det har man derimod ikke i de udviklingslande, Danmark samarbejder med. Derfor er det i den udviklingspolitiske strategi fastslået, at Danmark vil "fremme mere velfungerende arbejdsmarkeder i udviklingslandene baseret på arbejdstagerrettigheder og social dialog" med rammebetingelser, som også omfatter en sund arbejdsstyrke og civilsamfundsorganisationers støtte til erhvervs- og arbejdsmarkedsuddannelser.⁴⁸

Danmark kan ad denne vej bruge udviklingsbistanden som katalysator for bæredygtig beskæftigelse og erhvervsudvikling, herunder sikre at danske virksomheder opfylder de grundlæggende krav, som er fastsat i ILO's konventioner og FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv. Dette vil være afgørende for at imødekomme behovet for anstændige jobs til en stadig voksende arbejdsstyrke af unge af begge køn såvel i formelle såvel som uformelle sektorer af erhvervslivet.

Hidtil har denne mulighed for at sikre anstændige jobs og bæredygtig beskæftigelse stort set ikke været udnyttet bortset fra meget begrænset støtte til ILO. Først fra 2017 er der i forbindelse med oprettelse af et konsortium mellem parterne på det danske arbejdsmarked afsat et mindre beløb af udviklingsbistanden til at fremme danske organisationers medvirken til at skabe sådanne rammer for udviklingslandes arbejdsmarkeder. Finansiering er sikret indtil 2021.⁴⁹ Den danske regering udnytter fortsat ikke sine egne muligheder for at være katalysator for arbejdsmarkedslovgivning med videre, som direkte kan sikre de nationale rammebetingelser, som et velfungerende arbejdsmarked behøver.

ANBEFALINGER

- I alle Danmarks samarbejdslande skal der allokeres tilstrækkelig udviklingsbistand som støtte til rammebetingelser for arbejdsmarkedet, der kan sikre ansattes rettigheder, arbejdsmiljø og regler for parternes deltagelse i konfliktløsning.
- Danske politikere skal bruge udviklingsbistanden som katalysator for arbejdsmarkedslovgivning og social dialog, der fremmer anstændige jobs og bæredygtig beskæftigelse.
- Danmark skal via udviklingsbistanden udnytte sine komparative fordele til at fremme forståelsen for, at udviklingslandenes arbejdsmarkeder kan løse konflikter gennem trepartsforhandlinger.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 10 MINDRE ULIGHED

FORFATTERE

INTRODUKTION TIL MÅL 10

Verdensmål 10 er et centralt mål for at opfylde visionen om en fremtid, hvor alle mennesker lever i retfærdige og fredelige samfund – med de samme rettigheder og muligheder og uden fattigdom, overgreb og diskrimination.

Siden år 2000 er det lykkedes at løfte store befolkningsgrupper ud af ekstrem fattigdom, men der eksisterer stadig store forskelle og ulighed overalt i verden. Ulighed i indkomst og formuer og ulighed i adgang til basale fornødenheder som mad, rent vand, sundhed og uddannelse hindrer store befolkningsgrupper i at leve et værdigt liv.

Ulige samfund har større problemer med kriminalitet, sygdomme og narkotika. Levetiden er kortere og børnedødeligheden højere. Befolkningen har lavt uddannelsesniveau og lever generet dårligere liv, fordi uligheden også skader den økonomiske vækst.

Ulighed mellem lande og mellem den rige og fattige del af verdens befolkning, konflikter, miljø- og naturkatastrofer er også med til at sende migranter ud på livsfarlige vandringer mod en usikker fremtid.

Ulighed i magt og politisk indflydelse, med koncentrering af magten på få hænder i samfundets top, er ødelæggende for tillid og sammenhængskraft. Kapitalflugt, virksomhedernes skattely, bankernes hvidvask, dårlig skatteopkrævning og for lav omfordeling af samfundets rigdom er med til at fastholde mennesker i fattigdom uden mulighed for at skabe en bedre fremtid for sig selv og deres familie.

Verdensmål 10 forpligter til at "reducere uligheden i og mellem lande". Det er det enkelte lands ansvar at leve op til målet, både ude og hjemme. De 10 delmål vedrører sociale, økonomiske og politiske forhold i landene (10.1-10.4), ulighed mellem lande (10.5-10.7) samt en indsats rettet mod de svageste og udsatte grupper i udviklingslande (10.A-10.C).

Danmark lever ikke op til mål 10. Danmark er et relativt lige land, hvor de fleste mennesker lever et trygt og mulighedsrigt liv, men uligheden er stigende. Derfor er det kritisabelt, at verdensmål 10 helt er udeladt i regeringens handlingsplan, og at problemet ikke adresseres i handling eller lovgivning. Uligheden viser sig blandt andet ved:

- Flere sårbare og marginaliserede grupper og enkeltpersoner oplever stadig lavere grad af social, økonomisk og politisk inddragelse.
- Stigende fattigdom blandt børn; den økonomiske ulighed er øget, og gabet mellem den rigeste og fattigste del af befolkningen vokser.

I de følgende kapitler adresseres en række af udfordringerne gennem konkrete eksempler:

- *Økonomisk ulighed i Danmark og globalt (delmål 10.1, 10.4, 10.5 og 10.6).*
- *Marginaliserede grupper med fokus på ældre, sundhed og HIV/AIDS (delmål 10.2 og 10.3).*
- *Udviklingspolitisk ulighed med fokus på migration (delmål 10.7).*

Analysen af delmålene indeholder også konkrete anbefalinger til handling i håbet om bedre implementering af mål 10 om mindre ulighed.

VERDENSMÅL 10 MINDRE ULIGHED

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE actionaid

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

10.1

Gør uligheden i
indkomst mindre

NATIONALT

Danmark har forpligtet sig til, at de 40 procent af befolkningen med laveste indkomster skal have en indkomstfremgang, der er højere end gennemsnittet.⁵⁰ Danmark bevæger sig væk fra den målsætning. I 2009 havde de 40 procent med laveste indkomster en andel på 24,2 procent af den samlede indkomst. I 2017 var andelen faldet til 22,3 procent⁵¹

I samme periode har indkomstfremgangen for de 40 procent med laveste indkomster nærmest stået stille med en indkomstfremgang på kun to procent. For hele befolkningen er indkomsten vokset fire gange så meget. De 10 procent med højeste indkomster har samtidig haft en indkomststigning på over 13 procent.⁵²

Politiske reformer har desuden medført en udhuling af overførselsindkomsterne, som ikke følger med lønudviklingen.

Indkomstuligheden stiger også i toppen af det danske samfund. I 2009 tjente den rigeste procent 5,4 procent af den samlede indkomst. I 2015 var tallet steget til 8,7 procent. Den rigeste procent har næsten fordoblet sin andel af den samlede indkomst de seneste 25 år.⁵³

ANBEFALINGER

- Lønningerne i toppen skal reguleres, og overførselsindkomsterne bør følge lønudviklingen.
- Danmark skal genskabe et progressivt indkomstskattesystem, eksempelvis gennem en multimillionærskat.
- En konsekvensvurdering for ulighed bør være en fast del af lovarbejde i Danmark.

INTERNATIONALT

Syv ud af 10 mennesker bor i et land, hvor uligheden er steget de seneste 30 år, og den rigeste procent ejer lige så meget som den fattigste halvdel af verdens befolkning.⁵⁴

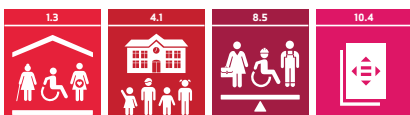
Næsten halvdelen af verdens befolkning, 3,4 milliarder mennesker, lever for under 5,5 US dollars om dagen. Mellem 1980 og 2016 modtog den rigeste procent af verdens befolkning 27 øre per krone af væksten i global indkomst, mens den fattigste halvdel kun modtog 12 øre per krone, selvom det er 50 gange så mange mennesker.⁵⁵

En stor ulighedsudfordring er, at verdens rigeste underbeskattes. I verdens rigeste lande er topskatteniveauet fra 1970 til 2013 faldet fra 62 procent til 38 procent. I udviklingslande er det gennemsnitlige topskatteniveau blot 28 procent.⁵⁶

ANBEFALINGER

- Den danske samfundsmodel skal fremstå som troværdigt eksempel til efterfølgelse.
- Udviklingsbistanden skal være langsigtet og målrettet verdens fattigste.
- Danmark skal arbejde for bedre FN-datagrundlag, bedre monitorering af udviklingen i ulighed og mere retvisende indikatorer til at vise ulighed i indkomst. Palmakoefficienten, der måler, hvordan indkomsten blandt de 40 procent fattigste udvikler sig sammenlignet med de 10 procent rigeste, bør benyttes.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 10 MINDRE ULIGHED

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

10.2

Promover større
social, økonomisk
og politisk inklusion
for alle

NATIONALT

Udfordringen i dette delmål illustreres ved at fokusere på ældre og deres begrænsninger i at blive inddraget i samfundet. Antallet af ældre i verden vokser. I 2030 vil der være 1,3 milliarder mennesker over 60 år i verden svarende til 13 procent af verdens befolkning.⁵⁷ I 2018 var cirka 1,1 millioner personer i Danmark 65+ år, en stigning på 31 procent over de sidste 10 år. Ulighed i alderdommen er et resultat af akkumulerede problemer gennem livet som følge af økonomisk og social status, køn, adgang til uddannelse med mere. Uligheden i betingelser sætter sig også igennem som ulige muligheder for inddragelse og engagement i sociale og politiske aktiviteter.

I Danmark bidrager den gradvise udhuling af folkepensionen til økonomisk ulighed. Cirka 300.000 pensionister og brøkpensionister⁵⁸ lever hovedsageligt af folkepension, ældrecheck og ATP. Der blev i november 2018 vedtaget en ny aftale om ny regulering af folkepensionen og indførelse af obligatorisk opsparring for overførselsmodtagere. Folkepensionen er fra 1990 til 2018⁵⁹ blevet reguleret med pristallet og ikke med lønudviklingen, hvilket betyder, at en enlig folkepensionist i dag har cirka 5.000 kroner mindre udbetalt om året.⁶⁰ Uligheden er derfor vokset mellem pensionister på ren folkepension og pensionister med egen opsparring samt resten af befolkningen. Retten til ydelser som hjemmehjælp udfordres stærkt af sparehensyn.

I Danmark medfører stigende digitalisering vanskeligheder for mange ældre, der har svært ved at bruge de offentlige hjemmesider. Det er således 57 procent af de 60-74 årige og 30 procent af de 75-89 årige, der har brugt computer og internettet til at indsende udfyldte blanketter via internettet.⁶¹ Imidlertid er det også et spørgsmål om uddannelsesniveau.

ANBEFALINGER

- Danske politikere bør støtte ældre menneskers mulighed for tilgængelighed og mobilitet, såvel fysisk som digitalt, samt ret til hjemmehjælp.

INTERNATIONALT

Både i Danmark og i udviklingslande er ældre afhængige af velfungerende offentlig transport. I udkantsområder er der problemer på grund af reduktion i transportruter, afgang med videre. I mange udviklingslande er der intet socialt sikkerhedsnet for ældre mennesker. I de lande, hvor der er indført pension, rækker denne langt fra til at dække basale udgifter, og mange ældre lever derfor under fattigdomsgrænsen.

ANBEFALINGER

- Danske politikere opfordres til at støtte arbejdet i FN omkring udarbejdelsen af en international konvention for ældre mennesker, der blandt andet vil sikre ældres rettigheder til pension.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 10 MINDRE ULIGHED

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

10.3

Giv alle lige muligheder, og stop diskrimination

NATIONALT

Minoriteter bliver fortsat ekskluderet og stigmatiseret på grund af deres personlige status. Ulighed i sundhed inklusiv manglende adgang til relevante sundhedsydelser er et vigtigt dilemma. Der er stadig mange fordomme omkring HIV/AIDS, som afholder personer fra at opsøge lægehjælp og lade sig teste.⁶² Dårlig seksuel sundhed koster for både stat og det enkelte menneske. Alle bør nemt og tillidsfuldt kunne lade sig teste for HIV og andre seks sygdomme.

Med afsæt i verdensmålene må Danmark sikre, at alle har lige adgang til velfærdssamfundets goder gennem inkluderende politikker og lovgivning, der både sikrer alles lige rettigheder og anerkender alles ligeværd. Danmark kan blive det første land i verden uden nye tilfælde af HIV, men det kræver en ny strategi for området. Den seneste handlingsplan,⁶³ der har været omkring Folketingets sundhedsudvalg, er fra 2009, og der er siden da sket kvantespring på HIV-området.

ANBEFALINGER

- Danske politikere skal i samarbejde med civilsamfundet udarbejde en ny, national strategi for bekæmpelse af HIV med tre fokuspunkter: bred folkeoplysning, målrettet forebyggelse og tilgængelige testtilbud.

INTERNATIONALT

Ulighed og den dertilhørende stigmatisering, diskrimination og kriminalisering har forfærdelige følger. Den globale AIDS-epidemi er et konkret eksempel og kostede næsten en million mennesker livet i 2017.⁶⁴ Virussen rammer dem, der er mest marginaliserede, og HIV-positive møder oftest fordomme fra de fagpersoner, der skulle beskytte og behandle dem. Mænd der har sex med mænd, sexarbejdere, fanger, transpersoner og stofbrugere (key populations) er særligt udsatte. I Østeuropa udgør disse og deres seksualpartnere op mod 95 procent af alle nye HIV-infektioner. Også piger og kvinder er i særlig høj risiko for HIV-smitte, og AIDS-relaterede sygdomme er den hyppigste dødsårsag for kvinder i den fødedygtige alder (15-49 år).⁶⁵

HIV/AIDS må tilbage på den udviklingspolitiske dagsorden med indsatser, der er målrettet de mest udsatte befolkningsgrupper som key populations og piger/kvinder. Det kræver først en ny dansk handlingsplan på området. Den seneste handlingsplan er fra 2005 og kraftigt uddateret.⁶⁶ Det kræver støtte til den Globale Fond til bekæmpelse af AIDS, tuberkulose og malaria.

ANBEFALINGER

- Danske politikere skal vedtage en opdateret HIV/AIDS-udviklingsstrategi, der sætter HIV/AIDS øverst på den udviklingspolitiske dagsorden og er målrettet key populations og piger/kvinder. Særligt i 2019 er der behov for øget støtte til den Globale Fond til bekæmpelse af AIDS, tuberkulose og malaria ved genopfyldningskonferencen i oktober.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 10 MINDRE ULIGHED

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE actonordic

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:
Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:
Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

10.4

For politik, der
fremmer finansiel og
social lighed

NATIONALT

Mens uligheden i indkomst stiger (se delmål 10.1), er formuerne og de relaterede arbejdsfrie indtægter koncentreret hos få danskere. De 10 procent mest formuende har 47,3 procent af den samlede nettoformue. Modsat har den mindst formuende halvdel af befolkningen fem procent af den samlede nettoformue inklusiv pensioner.⁶⁷

De 50 rigeste danskernes formuer er tredoblet siden finanskrisen, mens antallet af fattige mellem 2015 og 2017 er steget fra omkring 200.000 til 255.000. Hver dag vågner 64.500 børn op i fattigdom i et samfund, der aldrig har været rigere.⁶⁸

Forringelser af økonomiske ydelser til samfundets udsatte undergraver målet om mere finansiel og social lighed. Finansloven for 2019 indeholder den betragteligt lavere "selvforsørgelse- og hjemrejseydelse", der er på kant med grundlovens krav om, at det offentlige skal sikre et eksistensminimum for de, der ikke kan forsørge sig selv.

Den øgede ulighed medfører alvorlige konsekvenser. Bare ét år i fattigdom for børn eller unge op til 21 år leder til kortere uddannelse og forringelse af beskæftigelsesmuligheder.⁶⁹ Samtidig bliver velfærdssamfundet opdelt i ghettoer for rige og fattige, hvilket mindsker social omgang på tværs af sociale skel.

ANBEFALINGER

- Danske politikere skal udarbejde en handlingsplan mod ulighed indeholdende: en indsats for at løfte bunden, mere progressiv beskatning og stop for skattesnyd.
- Fattigdomsydelser skal afskaffes, og dækningen for dagpenge skal genetableres.
- Beskatningen af arbejdsfrie indtægter såsom aktie- og kapitalindkomster samt arveindtægt skal øges.
- En formueskat, der omfordeler velstand fra de rigeste til resten af befolkningen, skal genindføres.

INTERNATIONALT

Mens milliarder af mennesker lever i fattigdom, ejer den rigeste ene procent det samme som resten af verden tilsammen. Verdens 2.208 dollarmilliardærer har formuer, der svarer til verdens samlede udviklingsbistand – 62 gange.⁷⁰ Uligheden øges af, at verdens rigeste mennesker og største virksomheder underbeskattes. Eksempelvis er selskabsskatten faldet fra knap 46 procent i 1980 til 23 procent i 2018, mens topniveauet for arveafgift er faldet fra 35 procent til 20 procent.⁷¹

En af de væsentligste udfordringer ved den globale elites enorme rigdom er, at formuerne skabes på baggrund af uværdige arbejdsforhold til så lave lønninger, at folk må leve i fattigdom. Samtidig praktiseres omfattende skatteundvigelse, så udviklingslande mister mindst 100 milliarder US dollars årligt, hvilket umuliggør investeringer i sundhed og uddannelse for verdens fattigste.⁷²

ANBEFALINGER

- Danmark skal i EU, FN og OECD arbejde for en sundere finansiel sektor, der bidrager til samfundet og fremmer bæredygtig omstilling.
- Danmark skal internationalt advokere for, at virksomheder og de rigeste mennesker bidrager yderligere til fair økonomisk fordeling gennem skat.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 10 MINDRE ULIGHED

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE actionaid

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuell indsats:

NATIONALT

Danmark har de sidste år været vidne til skatteunddragelse, hvidvask og snyd med udbytteskat. Det illustrerer både en dyb uansvarlighed i store dele af finanssektoren og den udfordring, det er, at penge flyder frit over grænser, mens meget regulering er national eller regional.

De seneste finansskandaler viser et behov for øget regulering af finanssektoren, herunder en opsplitning af bankerne. Den danske finanssektor bør gå forrest, når det gælder etik og bæredygtighed, og forbedre deres investeringspolitik, så den lever op til verdensmålene.

ANBEFALINGER

- Danske banker skal opsplittes, så investeringsbankerne udskilles fra realkredit og almindelig bankvirksomhed, og tilsynet med sektoren skal styrkes.
- Danske banker og pensionskasser skal forbedre deres ansvarlighed og bæredygtighed i investeringer.

INTERNATIONALT

Det internationale samarbejde om regulering er fastlåst i en illusion om, at finanssektoren og skattely kan reguleres af de enkelte lande. Det nuværende ræs mod bunden, hvor lande konkurrerer om at give de mest gunstige forhold for selskaber og samfundets rigeste, betyder, at almindelige mennesker taber. Udviklingslandene er ofte udelukket fra de fora, hvor international regulering foregår, eksempelvis OECD. Dette medfører, at de standarder, der er grundlaget for det internationale skattesamarbejde, sjældent tager højde for udviklingslandenes særlige udfordringer.

Opbygningen af skattesystemer, der virker, er centralt, hvis udviklingslandene skal sikre finansiering til opnåelse af verdensmålene. Skat på naturressourcer og virksomheder skal styrkes gennem retfærdige satser og bekæmpelse af skatteunddragelse.

Endelig er skattesystemerne i mange udviklingslande regressive, hvilket gavner den politiske elite eller middelklassen fremfor de fattigste. Borgeres individuelle skatteforpligtelser har ledet til øget fattigdom i fire ud af fem lande syd for Sahara.⁷³ Systemerne skal gøres progressive, så de reducerer ulighed gennem en øget beskatning af de største indkomster og formuer. Det er vigtigt, at Danmark bidrager til udviklingen af bæredygtige skattesystemer, der kan sikre investeringer i menneskers muligheder.

ANBEFALINGER

- Danmark skal være foregangsland i EU og FN for en indsats mod skattely og fremme, at lande generobrer suveræniteten over skat og regulering af finanssektoren gennem samarbejdet.
- Multinationale selskabers overskud skal fordeles til beskatning mellem lande ud fra en fordelingsnøgle, der objektivt fastlægger landets andel i selskabets overskud.
- Der skal etableres offentligt tilgængelige registre over ejere samt aflæggelse af offentligt tilgængelige regnskaber for store selskaber, som kan monitorere, om de flytter overskud i skattely.
- Danmark bør arbejde for en fælles bund under selskabsskatten i EU, en digital skat og en afgift på finansielle transaktioner.
- Udviklingslandene skal inddrages på lige fod i de fora, hvor finansregulering og indsats mod skattely foregår.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 10 MINDRE ULIGHED

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:
Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:
Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

10.7

Før ansvarlig
og velstyret
migrationspolitik

INTERNATIONALT

Migration er et af de definerende træk ved det 21. århundrede, som både har positive og negative sider. Migration bidrager væsentligt til alle aspekter af økonomisk og social udvikling overalt i verden, og det er én af de vigtigste nøgler til at opnå de 17 verdensmål. Men hvis migration ikke er velreguleret igennem nationale, regionale og internationale systemer, kan det resultere i diskrimination, racisme, menneskesmugling og menneskehandel, som vi er vidner til i dag.⁷⁴

EU befinder sig i en politisk krise angående modtagelsen af mennesker, der søger til Europa. Alene i januar 2019 druknede 200 mennesker i Middelhavet, 5.000 mennesker befinder sig i modtagelsescentre i Libyen,⁷⁵ hvor de udsættes for tortur, frihedsberøvelse og begrænset adgang til vand og mad, og 11.000 mennesker befinder sig på ubestemt tid i overfyldte lejre på de græske øer.⁷⁶

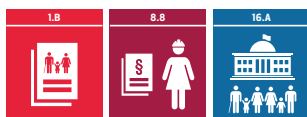
I den danske udviklingspolitiske strategi, "Verden 2030", er det positivt, at migration nævnes som en vigtig dagsorden, nemlig at "Danmark skal arbejde for en bredspektret international migrationsindsats og fremme af nye tilgange i EU, FN, udviklingsbankerne og hos regionale aktører".⁷⁷

Desværre fokuserede V-LA-K regeringen ofte på kortsigtede løsninger såsom at styrke den libyske kystvagts mandat og på at skabe tilbagesendelsesaftaler samt bilaterale aftaler om oprettelse af receptionscentre og udrejsecentre i tredjelande. Men det er europæiske og internationale løsninger, som på længere sigt kan sikre en velordnet, sikker, regulær og ansvarlig migration.

ANBEFALINGER

- Fokus på hjælp til nærområderne kan ikke stå alene, og Danmark skal derfor arbejde for, at der skabes flere sikre og regulære migrationsruter.
- Danske politikere skal sikre en bedre aftale mellem Libyen og EU, der bygger på menneskerettigheder og forbud mod fængsling og tortur af migranter og flygtninge og samtidig sikre større fokus på menneskerettighederne i EU-Tyrkiet-aftalen.
- Danmark skal være aktiv i EU-forhandlingerne om en ny asyl- og migrationsreform, der bygger på solidaritet og en fair og effektiv fordelingsnøgle.
- Danmark skal bruge verdensmålene og FN's Global Compact on Migration til at løfte sin del af ansvaret for en velordnet, sikker, regulær og ansvarlig migration.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 11

BÆREDYGTIGE BYER OG LOKALSAMFUND

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Byg sikre boliger,
der er til at betale

Skab billige og
bæredygtige
transportsystemer

Gør byerne
inkluderende og
bæredygtige

Minimér byernes
miljøpåvirkning

NATIONALT

I Danmark bor halvdelen af befolkningen i byer med over 20.000 indbyggere. Frem til 2030 forventes en fortsat stigning i tilflyttere til de største byer i Danmark. Øget tilflytning presser boligpriserne i vejret, og uligheden på boligmarkedet stiger. Især studerende, ældre og udsatte grupper presses af de stigende boligpriser, men også mellemindkomstgrupper har sværere ved at finde boliger i byerne som er til at betale.

Den hurtige byudvikling forstærker problemer med luftforurening. CO₂-udvikling fra transport er steget i perioden 2010-2015, og udledning af fine partikler (NO_x især) er langt over grænseværdierne. 40 procent af Danmarks energiforbrug – og CO₂-udledning – og en fjerdedel af den samlede affaldsmængde stammer fra byggeri. Mens Danmark er godt på vej med genanvendelse af husholdningsaffald, er opsamling og genanvendelse af byggeaffald fortsat ikke effektiv. Nybyggerier og bygningsrenoveringer er underlagt reglerne for tilgængelighed, men der stilles ikke krav om tilsvarende sikring ved renovering af den ældre bygningsmasse.

ANBEFALINGER

- Boligpolitikken bør sikre, at det er muligt for mennesker med lav indtægt at bo i byerne, byggeri af almene boliger til rimelige priser bør øges, og boligreguleringslovens §5 stk. 2 justeres, så spekulationsrenoveringer stoppes.
- Der bør stilles krav til screening af byggeri før nedrivning, så en større andel af byggeaffaldet genanvendes til nye produkter.
- Der bør vedtages en plan med tidsrammer og budget for at gøre offentlig transport, offentlige bygninger og byrum tilgængelige for dårligt gående ældre og personer med handicap.

INTERNATIONALT

Der er ikke tilstrækkelig fokus på sikring af universel adgang til sikre, inkluderende og tilgængelige grønne og offentlige rum, især for kvinder og børn, for ældre mennesker og for personer med handicap (gælder både nationalt og internationalt).

Ukontrolleret byvækst i udviklingslande udgør en væsentlig risiko for politisk ustabilitet, vold og kriminalitet, hvor især svage og marginaliserede grupper er udsatte.⁷⁸

ANBEFALINGER

- Dansk bistand bør sikre og udbygge adgangen til politisk og økonomisk deltagelse for udsatte grupper og styrke forebyggelsen af organiseret voldelig kriminalitet i byerne.
- DANIDA bør indføre en generel forpligtelse til at sikre, at anvendelse af dansk udviklingsbistand er inkluderende for personer med handicap, både hvad angår DANIDA's egne projekter og de projekter, civilsamfundet udfører for DANIDA-midler.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 12

ANSVARLIGT FORBRUG OG PRODUKTION

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

AMNESTY
INTERNATIONAL

Danmarks
Naturfredningsforening

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Brug og håndter
naturressourcer
bæredygtigt

Håndter kemikalier
og spilddprodukter
ansvarligt

Promover
bæredygtighed i
offentlige indkøb

NATIONALT

I Danmark lever vi over evne. Vi bruger naturressourcer svarende til mere end fire jordkloder.⁷⁹ Danmark er fortsat, både nationalt og internationalt, langt fra at opfylde mål 12.

EU's krav om øget genanvendelse af affald er en udfordring for Danmark, især når der i fremtiden kommer fokus på faktisk genanvendelse og kvaliteten i genanvendelse, ikke kun indsamling. Desuden importeres store mængder affald, fordi der er investeret i centrale forbrændingsanlæg med overkapacitet. Der findes ingen strategi for udfasning af anlæggene.

Hver dansker producerede 781 kilo skrald i 2017;⁸⁰ det er 294 kilo mere end en gennemsnitlig EU-borger. Regeringsprogrammer og -aftaler om cirkulær økonomi, plast med mere bringer os ikke i mål, og frivillige tiltag i industrien er ikke nok. Der er heller ikke afsat tilstrækkelig finansiering til den nødvendige grønne omstilling.

ANBEFALINGER

- Virksomheder i alle sektorer skal producere ansvarligt, så forbrugerne kan forbruge ansvarligt. Moms og afgifter på grønne produkter skal sættes ned og tilsvarende op på produkter, som belaster miljø og sundhed. Det danske økologiske fodaftryk skal reduceres markant.
- Offentlige indkøb beløber sig til cirka 300 milliarder kroner årligt og bør være en vigtig drivkraft. Udbudsloven fra 2016 giver mulighed for at kræve miljø- og socialt samfundsansvar af leverandører, men dette bruges sjældent. Samfundsansvar skal være lovpligtigt for offentlige myndigheder, herunder også risikovurderinger, og der skal stilles krav til virksomheder om nødvendig omhu. Rapportering om indsatsen bør også være lovpligtig.

INTERNATIONALT

Danmarks løsning på nogle af disse udfordringer findes i den Udviklingspolitiske og Humanitære Strategi fra 2017.⁸¹ Danmark er dog langt fra at nå Amsterdamerklæringens mål om 100 procent afskovningsfri værdikæder i 2020. Palmeolie,⁸² fodersoja⁸³ og tømmer⁸⁴ importeres fortsat, uden at der sikres fuld bæredygtighed, med risiko for tropisk afskovning, tvangsforflyttelse af lokalbefolkning og disrespekt for menneskerettighederne.

Danmark er storimportør af fisk og skaldyr, men ikke i front med ansvarlig handel.⁸⁵ Blandt de globale udfordringer er massivt overfiskeri, ulovligt fiskeri og kritisable arbejdsforhold i seafood-industrien.

ANBEFALINGER

- Generelt er der brug for skærpede rammevilkår for dansk erhvervsliv for at sikre en ansvarlig og bæredygtig virksomhedspraksis på tværs af sektorer som minimum baseret på FN's retningslinjer for Menneskerettigheder og erhverv og OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder. Lovpligtig due diligence (nødvendig omhu) er centralt, ligesom adgang til juridiske retsmidler for ofre for grove brud på FN's og OECD's retningslinjer.

INTRODUKTION TIL MÅL 13

Verdensmål 13 er et mål vigtigt mål, fordi målet er knyttet til gennemførelse af den globale og juridisk bindende Parisaftale.

Mål 13 har fire delmål og otte indikatorer på områder, der omfatter opbygning af modstandskraft mod klimarelaterede risici, integrering af klima i nationale politikker, opfyldelse af forpligtelserne i klimakonventionen, løftet om særlig klimabistand til – især de mest sårbare – udviklingslande, samt endelig integrering af klima i undervisningssystemet.

Danmark leverer i udgangspunktet en indsats på alle områderne i mål 13, bortset fra på uddannelsesområdet, hvor der for eksempel helt mangler en indsats for at få klima med i læseplaner.

Som et rigt land med en høj CO₂-udledning per indbygger har Danmark en forpligtelse til at gå forrest i klimaindsatsen.

Men efter regeringsskiftet i 2015 droppede Danmark den hidtidige nationale målsætning om at reducere udslippet af drivhusgasser med 40 procent i 2020 i forhold til niveauet i 1990.

Faktisk er det danske bidrag til den grønne omstilling på det nærmeste gået i stå siden vedtagelsen af Parisaftalen. Regeringen har for perioden indtil 2030 fremlagt en klimaplan, der sammen med energiaftalen, ifølge Klimarådet vil betyde, at tempoet i den grønne omstilling i de kommende 10 år bliver betydeligt lavere end i perioden 2011-2020.

Det er således markant, at Danmark næsten intet har gjort på områderne landbrug og transport ud over krav om tilsætning af biobrændstof til benzin, ligesom energieffektivisering er blevet nedprioriteret.

Der er ingen gennemtænkt og integreret klimastrategi, som sandsynliggør, at Danmark kan leve op til det langsigtede mål om, at Danmark skal være klimaneutralt senest i 2050, som alle partier i Folketinget ellers har tilsluttet sig.

Danmark arbejder for, at EU også skal have et mål om netto-nuludledning senest i 2050, og Danmark har tilsluttet sig det synspunkt, at EU skal forpligte sig ud over de aftalte 40 procent CO₂-reduktion i 2030. Danmark er imidlertid ikke kommet med udspil til ny målsætning.

En del af den danske udviklingsbistand går til grøn omstilling og andre klimarelaterede projekter. Der er dog slet ikke tale om en "fair share", ligesom Danmark ikke lever op til løftet om, at klimabistand skal være "additionel".

I det følgende belyses ovenstående nærmere som udfordringer til opnåelsen af konkrete delmål under verdensmål 13.

VERDENSMÅL 13 KLIMAINDSATS

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

13.2

Indbyg
klimaindsatser
i politiske
beslutninger og
planlægning

NATIONALT

I forbindelse med energiaftalen i 2018 tilsluttede alle partier sig et mål om, at Danmarks nettoudslip af drivhusgasser skal gå i nul senest i 2050, og de fleste partier i Folketinget har meldt ud, at Danmark bør arbejde på at holde den globale temperaturstigning nede på 1,5 grader.

Imidlertid flugter hverken energiaftalen eller V-LA-K regeringens klimaudspil fra oktober 2018 med disse mål. Faktisk lægges der op til, at tempoet i den grønne omstilling i 2020'erne reduceres til blot en fjerdedel af, hvad det har været i de seneste 10 år. Det betyder, at tempoet vil skulle sættes kraftigt op i 2030'erne og 2040'erne – men det er uansvarligt og økonomisk risikabelt at overlade det til andre engang i fremtiden at gøre en indsats i stedet for selv at tage fat nu.

Den danske klimapolitik har tre overordnede mangler:

- Der er ikke sat nationale klimamål, som driver reduktionen af drivhusgasser ambitiøst nok fremad.
- Der mangler en gennemtænkt klimastrategi, der sikrer en klar indsats i alle relevante sektorer og på alle politikområder.
- Danmark bidrager ikke nok til den internationale finansiering af klimatiltag i udviklingslandene.

En ny klimalov bør rette op på disse mangler og sikre, at Danmark leverer et fair bidrag til opfyldelse af Parisaftalen og 1,5 graders-målet. I marts 2019 erklærede alle partier i Folketinget, at de var enige i, at der er behov for en ny klimalov. Der har imidlertid endnu ikke tegnet sig enighed om indholdet.

ANBEFALINGER

Folketinget skal vedtage en ny klimalov, som indebærer at:

- Danmark skal yde sit bidrag til at nå Parisaftalens mål.
- Der skal sættes femårige delmål mindst 15 år frem.
- Klima skal integreres i alle politikker.
- Klimarådet skal styrkes og sikres uafhængighed.
- Danmark skal satse på udvikling af grønne løsninger.
- Danmark skal være drivkraft i international klimapolitik.

INTERNATIONALT

Det fremgår af energiaftalen fra 2018, at Danmark arbejder for, at EU's klimabelastning går i nul senest i 2050. V-LA-K regeringen har tidligere erklæret, at EU's mål om 40 procent reduktion i 2030 skal øges, men har ikke meldt ud, hvor ambitiøst et mål, man går efter.

ANBEFALINGER

- Danmark bør arbejde for, at EU's klimamål for 2030 øges til mindst 65 procent reduktion i forhold til 1990-niveauet.

VERDENSMÅL 13 KLIMAINDSATS

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

13.A

UNFCCC

Implementér FN's
rammekonvention
om klimaændringer

INTERNATIONALT

Danmark har givet en række konkrete løfter om øget klimafinansiering. På COP15 i 2009 påtog Danmark sig, sammen med andre rige lande, at støtte grøn omstilling og klimatilpasning i udviklingslandene med 100 milliarder US dollars om året fra 2020. På COP21 i 2015 blev løfterne udbygget og integreret i Parisaftalen.

Løfterne er helt centrale for, at udviklingslandene kan gennemføre den nødvendige grønne omstilling og tilpasse sig de klimaforandringer, som allerede nu påvirker kloden.

Det er afgørende, at Danmark leverer sin andel af den internationale klimabistand. Men det gør Danmark ikke længere. Siden 2015 har Danmark blot bidraget med mellem 0,9 og 1,3 milliarder kroner om året.

Danmarks *fair share* kan opgøres som Danmarks andel af bruttonationalindkomsten i de lande, der er omfattet af finansieringsforpligtelserne under FN's klimakonvention. Forpligtelserne gælder for 23 rige vestlige lande, inklusive Japan. Danmarks *fair share* er cirka 0,74 procent,⁸⁶ hvilket betyder, at Danmark fra 2020 bør bidrage med cirka fem milliarder kroner om året.

Den danske klimabistand er altså langt under det, vi har lovet.

Finansieringen af klimabistanden er også problematisk. Hele klimabistanden finansieres indenfor ulandsrammen på 0,7 procent af BNI. Klimabistanden tages altså af midler, som Danmark i forvejen har lovet at give til bekæmpelse af fattigdom i verden.

Efter COP15 erklærede VK regeringen ellers, at Danmark ville leve op til forpligtelsen om, at klimabistanden skal være "ny og additionel", idet man samlet gav mere støtte til udviklingslande end FN-målet om 0,7 procent.

Den nye praksis med at finansiere klimabistanden indenfor ulandsrammen går ud over verdens fattigste og muligheden for at opnå verdensmålene, idet det i realiteten bliver de fattige, der kommer til at betale for Danmarks internationale klimaindsats.

ANBEFALINGER

- Danmark skal bidrage med en fair andel af de 100 milliarder US dollars, nemlig fem milliarder kroner årligt, og midlerne skal ikke tages fra den fattigdomsorienterede ulandsramme på 0,7 procent af BNI.
- En del af klimamidlerne, nemlig 900 millioner kroner bør gå til Den Grønne Klimafond, således at Danmark i lighed med Tyskland og Norge fordobler bidraget i forbindelse med den forestående genopfyldning af fonden.

VERDENSMÅL 14 LIVET I HAVET

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

GA GLOBAL
AKTION

GREENPEACE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Reducer forurening
af havet

Beskyt og genopret
økosystemer

Gør fiskeriet
bæredygtigt

Forøg de økono-
miske fordele ved
bæredygtig brug af
havets ressourcer

NATIONALT

Danmark er meget langt fra opnåelsen af verdensmål 14, både nationalt og internationalt. Danske havområder lider stadig under en uambitiøs havstrategi.⁸⁷ Der mangler seriøse miljømål og beskyttelsestiltag blandt andet i forhold til plastforurening samt miljøpåvirkninger fra havbrug.

En stor del af de danske marine Natura 2000-arter og habitater er utilstrækkeligt beskyttet.⁸⁸ Tilførsel af næringsstoffer fra land er en stor trussel for havmiljøet.⁸⁹ Store arealer af den danske havbund bliver udsat for fiskeri med bundslæbende redskaber, der negativt påvirker havbunden og levesteder for fisk og andet liv.⁹⁰

Danmark tillader fortsat råstofiudvinding i følsomme havområder. Danmark er fortalende for ophævelse af lukkeperioden for torskefiskeri i gydeperioden og for højere fangstmængder af blandt andet ål, torsk, og sild i Østersøen, end videnskaben anbefaler.⁹¹ Fiskerikontrollen er ikke tilstrækkelig som påpeget af Rigsrevisionen⁹² og EU-Kommissionen. En ny kystfiskerordning har dog i 2017 gjort forholdene for det skånsomme kystfiskeri lidt bedre.⁹³

ANBEFALINGER

- Danmark skal hæve ambitionsniveauet betydeligt og gennemføre en social og miljømæssig bæredygtig udnyttelse af det danske havmiljø. Det skal ske via en økosystem-baseret tilgang og en effektiv udpegning og forvaltning af naturbeskyttelsesområder, der sikrer, at havets ressourcer opretholdes på eller genoprettes til niveauer, der kan give maksimalt bæredygtigt udbytte. En grundig fiskerikontrol bør sikres, der bør stilles højere krav til implementeringen af de internationale aftaler, og forpligtelser og spekulationen i opkøb af fiskekvoter skal stoppes.

INTERNATIONALT

Den danske Udenrigspolitiske Strategi og internationale indsats prioriterer i ringe grad bevarelse af verdens marine økosystemer. En milliard mennesker, primært i udviklingslande, skønnes at være afhængige af fisk som primær proteinkilde. EU's frihandelsaftaler bidrager til, at både småfiskere og lande i det globale Syd mister kontrollen over fiskeriressourcerne, når EU køber sig adgang til og kontrol med deres farvande for at eksportere til andre lande. Samtidig er mere end 90 procent af verdens fiskebestande enten overfiskede eller fuldt udnyttede.⁹⁴ Mangroveskove, koralrev og havgræsenge er blandt verdens mest truede økosystemer med skræmmende ødelæggelsesrater. Med det globalt stigende fokus på "blå (økonomisk) vækst" frygter småfiskeres internationale organisationer, at deres vilkår for at ernære sig fra hav- og kystressourcer undermineres yderligere ved blandt andet fremme af dybhavsminedrift.

ANBEFALINGER

- Danmark skal aktivt arbejde for at styrke EU's position i FN-forhandlingerne om en traktat for bevaring og bæredygtig udnyttelse af havets biodiversitet i områder uden for national jurisdiktion, der blandt andet udmunder i stærke institutionelle rammer globalt, en COP med beslutningskraft, herunder udpegningskraft af beskyttede havområder. Danske politikere bør mere aktivt arbejde for at stoppe IUU-fiskeri og fremme bæredygtig forvaltning, forbrug af og handel med verdenshavenes ressourcer.

VERDENSMÅL 15 LIVET PÅ LAND

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:
Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:
Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

NATIONALT

Der mangler fyldestgørende politik, strategi, finansiering og handlingsplan for biologisk mangfoldighed til Danmarks opfyldelse af mål 15. Danmark har EU's laveste andel af Natura 2000-beskyttet natur (8,3 procent) mod det europæiske gennemsnit på 18 procent, og V-LA-K regeringen ville begrænse arealet yderligere.

Under tre procent af Danmarks skovareal har natur som formål. Væksten i skovarealet sker ved skovrejsning til produktionsformål, ikke for at give mere plads til natur.

Alle vurderinger af levesteder i skove er af typen "ugunstig/ringe", en tilstand som EU har betegnet som alarmerende. For fire ud af 10 skovnaturtyper er tilstanden beskrevet som forværret over perioden 2007-2016. Under 20 procent af skovarealet er FSC-certificeret bæredygtigt.

28 procent af de vurderede arter på Den Danske Rødliste er enten forsvundet, kritisk truet, truet eller sårbare. Størstedelen (61 procent) af de rødlistede arters levesteder i skov er ikke dækket af Natura 2000-netværket. Naturtypen "overdrev" er med en udbredelse på blot 0,6 procent af landarealet stærkt truet og er samtidig levested for 27 procent af de rødlistede arter.

ANBEFALINGER

- Danske politikere bør afsætte mindst 17 procent af det danske landareal til natur og markant øge investering i naturgenopretning og andre biodiversitetsfremmende indsatser, så Biodiversitetskonventionens mål fra 2012 opfyldes.
- Der bør indsamles data, der muliggør national og troværdig rapportering på de aftalte relevante indikatorer. Meget mere skov skal FSC-certificeres.

INTERNATIONALT

Af rapportering og allokering af ressourcer til relevante internationale aftaler og konventioner, først og fremmest Biodiversitetskonventionen (CBD), IPBES (FN's biodiversitetspanel) og CITES (handel med truede arter), er utilstrækkelig.

Danmarks opfyldelse af CBD's Aichi-mål er stort set fraværende. V-LA-K regeringen beskar bidragene til FN's miljøprogram væsentligt fra 150 millioner kroner i perioden 2013-2017 til 50 millioner kroner i perioden 2017-2021. Derudover er bidrag til Den Globale Miljøfacilitet (GEF) reduceret.⁹⁵

ANBEFALINGER

- Der bør formuleres klare og målbare ambitioner og prioriteringer for internationale indsatser og samarbejder.
- Finansieringen af udviklingsbistand til gennemførelse af mål 15 skal øges.
- Indsatsen for og deltagelse i de internationale aftaler, Danmark har tiltrådt eller tilsluttet sig, for eksempel CBD, IPBES og CITES, skal øges.

FORFATTERE

EKSTERNE BIDRAG

INTRODUKTION TIL MÅL 16

Danmark anvender mål 16 i både det nationale arbejde med andre verdensmål og i udenrigspolitiske prioriteringer. "Fred" optræder for eksempel som det første strategiske mål for DANIDA-strategien "Verden 2030".

Mål 16 er et såkaldt transformerende mål, hvilket betyder, at mål 16's målsætninger understøtter realiseringen af alle øvrige verdensmål. Med sine 10 delmål, to mål for implementering (MOI) og i alt 22 globale indikatorer er det et meget ambitiøst – og et meget bredt favnende – mål. Nogle af de valgte indikatorer matcher dog ikke alle mål 16-ambitionerne til fulde. Eksempelvis adresserer indikatoren for mål 16.9 om retlig identitet alene fødselsregistrering og udelader mange øvrige kritiske aspekter af juridisk identitet, som er nødvendige for at opnå retlig identitet for alle. For at opnå mål 16 kræves mange forskellige, men samtænkte indsatser, som nogle steder rækker videre end indikatorerne.

Danmark har et godt udgangspunkt for implementeringen af mål 16 på nationalt plan. Danmark er historisk i toppen af korruptions-, friheds- og fredsmålinger og internationale indekseringer. De identificerede nationale mål i den danske handlingsplan fokuserer stærkt på at tackle forskellige former for vold. Men som de følgende spotlight på delmål under mål 16 påpeger, er der andre områder ud over organiseret kriminalitet og bandevold, som bør prioriteres.

Danmark har både i sit nationale og internationale engagement valgt at knytte udvikling og sikkerhed for fred sammen – for eksempel i det første strategiske pejlemærke i DANIDA's strategi for "Sikkerhed og udvikling – Fred, stabilitet og beskyttelse".

En sådan sammenkobling af sikkerhed og udvikling for fred kræver dog agtpågivenhed, fordi det ubalancerede og stærkere fokus på sikkerhed frem for udvikling risikerer at negligere underliggende årsager til konflikter. Sikkerhedsinterventioner samt begrænsning af vold kan

ikke alene løse konflikter eller skabe varig fred. Dét kræver et meget stærkere fokus på at fjerne de grundlæggende årsager til en konflikt. Det gælder også i Danmark. Mål 16 indeholder dog heldigvis et fokus på retfærdighed, og dermed også aspekter af en mere positive vision om fred, hvor fred forstås som "holdninger, institutioner og strukturer, der skaber og opretholder fredelige samfund."

Med Danmarks engagement i mål 16 og for fred bør en nuanceret og afbalanceret tilgang til sikkerhed og udvikling for fred være i centrum. En tilgang, der fokuserer på at fremme et inkluderende samfund – ude og hjemme – og på at understøtte positive fredsfaktorer, herunder adgang til en fri og uafhængig presse, plads til meningsfyldt civilsamlingsdeltagelse og robuste mekanismer til at tackle klager både internationalt og i Danmark. Uover dette kræves et stærkt dansk engagement fokuseret på at fjerne de grundlæggende årsager til konflikt.

Frie medier er i sig selv befordrende for de øvrige mål såsom fattigdomsbekæmpelse, bæredygtige byer, ligestilling eller klimaudfordringer. At den internationale indikator er antal dræbte journalister, hvilket ikke er videre relevant for at måle adgangen til information i en dansk kontekst, det får være. Det er desværre en særdeles relevant indikator på internationalt plan.

I dette kapitel giver forfatterne deres respektive bud på, hvad der skal til for at skabe fred, retfærdighed og stærke institutioner og opnå verdensmålene i 2030.

VERDENSMÅL 16

FRED, RETFÆRDIGHED OG STÆRKE INSTITUTIONER

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

EKSTERNE BIDRAG

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

16.1

Reducere vold
overalt

NATIONALT

I Danmark ses en stigning i anmeldelser af vold samt en stigende usikkerhedsfølelse.⁹⁶ Forskning peger på, at indsatser mod vold, der ikke adresserer de underliggende, strukturelle årsager til vold og konflikt, ikke er bæredygtige.⁹⁷

Der kræves en større viden om de forhold, der bidrager til vold samt en dybere forståelse af de forskellige voldsformer.

ANBEFALINGER

- Danske politikere bør øge allokeringen af midler til fredsopbygningsinitiativer og organisationer, der bidrager til at adressere dybereliggende årsager til konflikt.
- Danmark bør oprette et uafhængigt og bæredygtigt dansk freds forskningscenter/institut.

INTERNATIONALT

Det er positivt, at Danmark indtager en rolle i konfliktramte og skrøbelige kontekster, men bidraget med mandskab har været lavt de seneste år, og det er u hensigtsmæssigt, at Danmark har forladt de internationale nedrustningsforhandlinger.

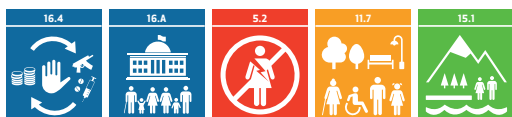
Samtidig vurderes prioriteringen af sikkerheds- og stabiliseringsindsatser at være mangelfuld for målsætningen om at reducere vold globalt. Ikke-voldelige, fredsopbyggende løsninger er mere omkostningseffektive i menneskeliv og økonomisk.⁹⁸ Desuden bidrager fredsskabende initiativer til at reducere ulighed og strukturel vold, hvilket kan medføre en langsigtet og bæredygtig fred. For at styrke det danske engagement i konfliktramte og skrøbelige kontekster kræves en prioritering af og investering i ikke-voldelige og forebyggende tilgange til konflikt.

Specifikt i de tilfælde hvor religion er en del af en voldelig konflikt, er konflikten vanskelig at transformere alene gennem sekulære forandringsagenter. Det er centralt, at de involverede har forståelse for det religiøse. Der er stort potentiale i, at Danmark går i dialog med religiøse aktører, som arbejder for fred og forsoning. Dette indebærer dels en større samtænkning af redskaber på tværs af det udviklingspolitiske, humanitære og fredsopbyggende, dels en større investering i viden og ekspertise.

ANBEFALINGER

- Danmark bør bidrage til at skabe en kvalificeret ramme for nytænkning af ikke-voldelige løsninger med midler og ekspertise, for eksempel i form af konceptudvikling, udviklingskonferencer og innovation.
- Danske politikere bør lave en strategi for inddragelse af religion i stabilitets- og sikkerhedspolitiske spørgsmål.
- Danmark bør vende tilbage til de internationale nedrustningsforhandlinger.
- Danmark bør styrke kvaliteten af troppebidrag samt tage initiativ til etablering af en nordisk planlægningskapacitet.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

16.3

Styrk lov og orden og
giv alle lige adgang
til retfærdighed

INTERNATIONALT

Data viser, at oprindelige folk er overrepræsenteret i al kontakt med det strafferetlige system: De er oftere ofre for forbrydelser, har mere kontakt med politiet, bliver anklaget og dømt for lovovertrædelser og modtager strengere straffe.⁹⁹ Oprindelige folks udfordringer med at få adgang til domstolene kan ikke løses isoleret fra andre menneskerettighedsspørgsmål herunder strukturel diskrimination, fattigdom, manglende adgang til sundhed og uddannelse og anerkendelse af rettigheder til jord, territorier og ressourcer.

Nylige rapporter fra FN-eksperter og menneskerettighedsorganisationer dokumenterer en alarmerende stigning i voldelige angreb mod og kriminalisering af oprindelige folk, der forsvarer deres rettigheder til traditionelle jordområder og naturressourcer især i forbindelse med storstilede udviklingsprojekter.¹⁰⁰ Intensiveret global konkurrence om naturressourcer får i stigende grad oprindelige folk til at handle for at beskytte deres traditionelle jordområder og territorier, og de bliver mål for forfølgelse fra statslige og ikke-statslige aktører.¹⁰¹

I 2017 blev flere end 400 mennesker dræbt, mens de beskyttede deres samfunds jord eller naturressourcer.¹⁰² Omkring halvdelen af disse var oprindelige folk, og det var næsten altid i forbindelse med megaprojekter og udvindingsindustri. Risici forværres af den udbredte straffrihed for gerningsmændene for de forbrydelser, der begås mod oprindelige folk.¹⁰³

For oprindelige folk er global og national indsats med hensyn til gennemførelsen af dette mål af afgørende betydning. Trods det at adgang til retfærdighed er "fast forankret" i blandt andet FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder og FN-Erklæringen om oprindelige folks rettigheder, er det stadig et fjernt mål at få adgang til domstolene.

ANBEFALINGER

- Danske politikere bør styrke programmer for god regeringsførelse i danske bilaterale sammenhænge med henblik på at sikre oprindelige folks adgang til domstolene samt udvikle effektive foranstaltninger til at reducere sociale, økonomiske og kulturelle barrierer, der hæmmer dem fra adgang til retssystemet.
- Danske politikere bør i forbindelse med Danmarks medlemskab af Menneskerettighedsrådet lave særskilte indsatser sammen med venligtsindede lande for at sikre implementeringen af Rådets og dets underorganers resolutioner.
- Danske politikere bør bidrage til udvikling af effektive nationale strategier for at overvinde barrierer for oprindelige folks, og særligt kvinders, adgang til domstolene.

VERDENSMÅL 16

FRED, RETFÆRDIGHED OG STÆRKE INSTITUTIONER

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

16.7

Bestlutninger skal tages på en responsiv, inkluderende og repræsentativ måde

INTERNATIONALT

Historisk set har Danmark spillet en positiv rolle i at sikre inkluderende beslutningsprocesser i det internationale arbejde både i samarbejdslande og i multilaterale forhandlinger og -fora, hvilket også afspejles i den udviklingspolitiske strategi fra 2017 og Civilsamfundspolitikken fra 2014 (se indledning til mål 16).

I en tid, hvor den globale tendens er en stadig større indskrænkelse af det politiske råderum for civilsamfundet (se delmål 16.b) også i flere af DANIDA's prioritetslande, er der mere end nogensinde brug for, at Danmark står fast på, styrker og udvider sit internationale bidrag til inkluderende beslutningsprocesser. Særligt i forbindelse med at sikre fred og stabilitet skal princippet om "leave no one behind" støttes. Marginalisering af visse grupper kan føre til uro og konflikt, mens evidens peger på, at samfund med ungdomsdeltagelse i politik og økonomi har tendens til at opleve mindre vold. Kvinders deltagelse i fredsforhandlinger fører også til mere fredelige samfund. Men udviklingen går i den forkerte retning. De fleste fredsftaler mangler et kønsperspektiv, og der har været et fald i kvinders deltagelse i fredsprocesser i de sidste år. Samtidig udgør unge under 30 år kun lidt over to procent af verdens parlamentarikere.

Heller ikke i monitoreringen af og opfølgningen på verdensmålene ser vi civilsamfundet tilstrækkeligt inddraget, på trods af at det er helt afgørende for, at vi når målene. Særligt dårligt står det til med princippet om "leave no one behind", hvor en gennemgang af landenes frivillige rapporter om implementering af verdensmålene fra 2016-2018 (111 rapporter) viser, at kun meget få lande inkluderer princippet i deres arbejde for at nå verdensmålene.

ANBEFALINGER

- Danske politikere skal forny civilsamfundspolitikken efter evalueringen i 2020. At bibeholde en selvstændig politik på området afspejler, at civilsamfundets involvering (særligt af unge, kvinder og mindretal) i beslutningsprocesser og fredsprocesser, og princippet om "leave no one behind" er højeste prioritet for Danmark.
- Danske politikere og civilsamfundspolitikken skal styrke inddragelsen af lokalt forankrede organisationer og dermed være med til at støtte mangfoldigheden i civilsamfundet.
- Danske politikere skal arbejde for og yde økonomisk støtte til civilsamfundets inklusion i monitorering af og opfølgning på verdensmålene, både på nationalt niveau ved, gennem ambassaderne, at støtte etableringen af nationale, årlige opfølgningsprocesser og i relevante globale fora og processer om opfølgning på verdensmålene.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 16

FRED, RETFÆRDIGHED OG STÆRKE INSTITUTIONER

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

AMNESTY
INTERNATIONAL

dansk missionsråd
danish mission council

DMRU
dansk missionsråds
udviklingsafdeling

IMS

Dansk Journalistforbund
Medier & Kommunikation

EKSTERNE BIDRAG

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

16.10

Beskyt
grundlæggende
rettigheder og giv
aktindsigt

NATIONALT

Trods Offentlighedslovens mulighed for at en myndighed kan give meroffentlighed i en sag (§14), benyttes denne mulighed meget sjældent i praksis. Siden 2001 har politiet, PET og FE fået stadig flere beføjelser til at overvåge borgernes aktiviteter på internettet. I 2006 fik Politiet/PET beføjelser til at overvåge et ubestemt antal borgers telefon/computer på én kendelse. En bemyndigelse som nu omfatter 12 forskellige straffelovsovertrædelser. Danmark vedbliver at logge danskernes digitale spor, på trods af at den praksis er vurderet ulovlig af EU-domstolen.

ANBEFALINGER

- Offentlighedsloven skal revideres, herunder særligt bestemmelserne om ministerbetjening (§24) og udveksling af dokumenter mellem minister og folketingsmedlemmer i forbindelse med sager om lovgivning eller anden politisk proces (§27).

INTERNATIONALT

Politisk råderum og generelle frihedsrettigheder, især ytrings-, forsamlings- og foreningsfrihed er under pres.¹⁰⁴ Kun fire procent af verdens befolkning lever i lande med fuld adgang til disse rettigheder, kun en ud af syv verdensborgere har adgang til frie medier, og mere end 75 procent af jordens befolkning lever i lande, hvor deres ret til tros-, tanke- og religionsfrihed er begrænset.¹⁰⁵

Antallet af mord, bortførelser og tilbageholdelser af journalister og menneskerettighedsforkæmpere er stigende. Kritiske stemmer fængsles med henvisning til terrorbekæmpelse eller trues til tavshed. Allerede ekskluderede og diskriminerede, som LGBTI-forkæmpere, oprindelige folk, kvinderettighedsforkæmpere og religiøse mindretal, oplever dobbelte lag af restriktioner.

ANBEFALINGER

- Danmarks ambassader bør indføre attachéer, som sikrer øget fokus på og støtte til civilsamfundets råderum lokalt og giver dansk visum til civilsamfundsrepræsentanter, der har brug for beskyttelse.
- Ambassadører bør mødes regelmæssigt med repræsentanter for tros- og livssynssamfund.
- Tros- og religionsfrihed bør gøres til en fast del af rapporteringen fra ambassaderne til UM. Andre interesser må ikke stå i vejen for at kritisere en regering, der krænker frihedsrettighederne.
- Danmark skal fortsætte og gerne udvide støtten til uafhængige medier og påtale angreb på ytringsfrihed og journalister både bilateralt og i internationale fora.
- Danmark skal i menneskerettighedsrådet fastholde tros- og religionsfrihed som en central og fundamental individuel rettighed samt arbejde aktivt for at beskytte politisk aktive, journalister og menneskerettighedsforkæmpere mod fængslinger, tortur, forsvindinger og mord.

VERDENSMÅL 16

FRED, RETFÆRDIGHED OG STÆRKE INSTITUTIONER

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

16.B

Vedtag og håndhæv ikke-diskriminerende love og regler

NATIONALT

Det civile råderum for enkelte personer i Danmark er blevet indskrænket gennem diskriminerende lovgivning i 2018:

I maj 2018 vedtog Folketinget et såkaldt "maskeringsforbud" i det offentlige rum. Trods formuleringen var det klart, at forbuddet først og fremmest var rettet mod burka og niqab – det vil sige mod muslimers selvbestemmelse.

I december 2018 vedtog Folketinget et forslag om skærpede straffzoner, som giver politiet beføjelser til at beslutte, at straffene for vold, hærværk med videre i en periode kan forhøjes til det dobbelte – ved at lave såkaldte skærpede straffzoner i bestemte belastede boligområder.

Samme måned vedtog Folketinget et forslag om at gøre det til en betingelse for opnåelse af dansk statsborgerskab, at man vil give en repræsentant for kommunen hånden ved en afsluttende ceremoni.

ANBEFALINGER

- Danske politikere skal ophæve de lovændringer, som strider mod hensigterne med Danmarks ligestillings- og antidiskriminationslovgivning ved at diskriminere bestemte befolkningsgrupper gennem indskrænkelse af den personlige selvbestemmelse uden vægtige grunde dertil.

INTERNATIONALT

Eksistensgrundlaget for civilsamfundet er under pres, både i det globale syd og i Europa. Der er en klar tendens med indførsel af og forslag om særligt to typer lovgivninger, der begrænser civilsamfundets råderum. Mange lande indfører direkte lovgivning, der ulovliggør international støtte. Samtidig er der en stigende tendens i udvikling af lovgivning, der medfører, at borgere og rettighedsforkæmpere i stigende grad overvåges og censureres på internettet.

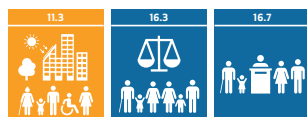
Med henvisning til antiterrorlovgivning, sikkerhedspolitik etc. indfører regeringer restriktioner og diskriminerende lovgivning, der krænker de fundamentale frihedsrettigheder, særligt forsamlings- og ytringsfriheden og desuden krænker privatlivets fred. Danmark arbejder for demokrati og menneskerettigheder i dansk udenrigspolitik, herunder blandt andet som en prioritet i udviklingspolitikken,¹⁰⁶ og på den baggrund er der behov for, at Danmark løfter sit arbejde yderligere.

ANBEFALINGER

Danske politikere skal:

- Fastholde udmeldte prioriteter i forhold til Danmarks plads i FN's Menneskerettighedsråd om civilsamfundets råderum og sikring af menneskerettighederne digitalt og på internettet.
- Internationalt åbent genbekræfte den legitime rolle, som civilsamfundet udfører og tage større risici og vise mere fleksibilitet til støtte for civilsamfundet.
- Fremme det civile råderum og civilsamfundsdeltagelse i alle multilaterale processer, institutioner og fora og vise "civic space" lederskab i EU, FN og i bilaterale forbindelser.
- Proaktiv sikre, at alle ambassadører prioriterer og handler i forhold til indskrænkninger af det civile råderum.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 17

PARTNERSKABER FOR HANDLING

FORFATTERE

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE et partnerskab

INTRODUKTION TIL MÅL 17

Verdensmål 17 står helt centralt i opfyldelsen af 2030-agendaen og de i alt 17 verdensmål. Verdensmålene repræsenterer et sæt stærke visioner om, hvilken verden vi ønsker at leve i. Det kræver både mod, samarbejde og ressourcer at nå de visioner. Mål 17 handler om, hvordan vi kan skaffe disse ressourcer, baseret på mod og stærke samarbejder.

FN estimerer, at opnåelsen af verdensmålene vil kræve investeringer for omkring 1,4 billioner US dollars om året, eller hvad der svarer til 0,8-1,3 procent af verdens samlede BNP.¹⁰⁷ Målene kan ikke opnås alene gennem højere udviklingsbistand fra de rigeste lande eller via private investeringer. På topmødet i Addis Abeba, Etiopien, i 2015 var der bred enighed om, at den mest bæredygtige og langsigtede måde at finansiere verdensmålene på er skat. Det handler dog ikke kun om, hvor mange penge landene kan rejse, men også om hvordan udviklingslandene mobiliserer ressourcerne, samt hvordan de omfordeles og forbruges. Det er altafgørende for udvikling og opnåelsen af verdensmålene, at pengene går til basale velfærdsydelser som sundhed, uddannelse og infrastruktur.

Danmark har gennem Lissabontraktaten og den danske Handlingsplan for verdensmålene forpligtet sig til at sikre, at der er en sammenhængende politik for udvikling, så de enkelte indsatser ikke undermineres. På skatteområdet betyder det konkret, at Danmark skal være opmærksom på, hvordan eksempelvis den danske skattepolitik påvirker udviklingslandes skattegrundlag, deres satser og regler og så videre. Eksempelvis kan dobbeltbeskatningsaftaler have negative konsekvenser, da disse kan mindske muligheden for kildebeskatning. Udviklingslande er typisk kildelande, og dermed begrænses udviklingslandene i at opkræve skat og går glip af indtægter, der skal finansiere livsvigtige offentlige ydelser og opnåelsen af verdensmålene.

Samtidig må de udviklede lande gå forrest i at skabe globale systemer, der kan sætte en effektiv stopper for skattely og aggressiv skatteplanlægning. Dette kræver en koordineret, ambitiøs og global indsats.

Til sidst er det nødvendigt at involvere private aktører i kampen for at realisere verdensmålene. Her skal der skabes strukturer, så virksomheder ikke presser udviklingslande til at give dem skatteaftaler, der fratager udviklingslandene muligheden for at beskatte virksomhederne. Ligeledes er det vigtigt, at offentligt-private partnerskaber om verdensmålene først og fremmest bør have fokus på positive udviklingseffekter og fattigdomsreducering i udviklingslandene og ikke kortsigtede vækst- og forretningsmuligheder.

I de følgende kapitler adresseres en række af ovenstående udfordringer gennem konkrete eksempler:

- National ressourcemobilisering og Policy Coherence for Development (delmål 17.1 og 17.14).
- Bekæmpelse af skattely og globale formueskatter (delmål 17.3).
- Fremme af effektive offentligt-private partnerskaber med fokus på positive udviklingseffekter (delmål 17.17).

VERDENSMÅL 17 PARTNERSKABER FOR HANDLING

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE factored

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Hjælp landene til at blive bedre til at indsamle egne skatteindtægter

Styrk den bæredygtige sammenhæng af de politiske beslutninger (politikkoherens)

NATIONALT

Den langsigtede og bæredygtige finansiering af verdensmålene er, at udviklingslandene kan mobilisere ressourcer til udvikling. Forudsætningen for dette er, at der skabes fokus på at modvirke skatteundgåelse og aggressiv skatteplanlægning, som faciliteres af skattely ofte ved hjælp af dobbeltbeskatningsoverenskomster. Hvis man vil tage finansieringen og opnåelsen af verdensmålene alvorligt, er det nødvendigt at sikre politikkoherens. Det har EU-medlemslande som Danmark forpligtet sig til. Derfor er det vigtigt, at Danmark laver konsekvensanalyser af skattepolitikker, så de ikke underminerer udviklingspolitikkerne eksempelvis på dobbeltbeskatningssaftaler.¹⁰⁸

ANBEFALINGER

- Danmark skal lave spilloveranalyser af egne skattepolitikker for at sikre politikkoherens samt arbejde for at få andre EU og rige lande til at gøre det samme.
- Danmark skal på denne baggrund gennemgå og revidere problematiske dobbeltbeskatningsoverenskomster.

INTERNATIONALT

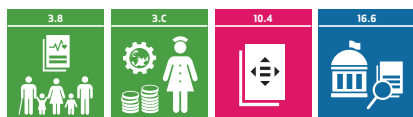
Udviklingslande mister hvert år mange milliarder i skatteindtægter.¹⁰⁹ Pengene eksisterer altså, men forsvinder i ugenomsiktelige skatteplanlægningsfinter og uhensigtsmæssige skattepolitikker. Hvis verdensmålene skal kunne opnås, er det vigtigt, at der på internationalt plan gennemføres tiltag, der sikrer bedre gennemsigtighed, således at skattemyndigheder verden over har adgang til information, der gør dem i stand til at opkræve de rette skatter fra de rette folk og virksomheder til den rette tid.

Det er dog ikke kun et spørgsmål om, hvor mange penge der opkræves, men også hvordan de opkræves. Verdensbanken påpeger, at hvis man opkræver skat ved hjælp af "regressiv" skatteopkrævning, eksempelvis gennem flade skatter såsom momsbetaling, risikerer man at skubbe flere ud i fattigdom.¹¹⁰ Derfor er det nødvendigt, at Danmark og andre rige lande støtter udviklingslande i at indføre og implementere progressive skattesystemer.

ANBEFALINGER

- Det er nødvendigt at arbejde for internationale aftaler om offentlig land-for-land-rapportering samt offentlige registre af egentlige ejere for at sikre mere transparens.
- Det skal være et krav at rige lande udarbejder spilloveranalyser af deres skattepolitikker for at sikre politikkoherens.
- Udviklingslande skal støttes til at vedtage og implementere bæredygtige progressive skattesystemer.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 17 PARTNERSKABER FOR HANDLING

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE actionaid

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:
Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:
Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

17.3

Mobiliser finansielle
ressourcer for
udviklingslandene

INTERNATIONALT

Hvis verdensmålene skal opnås, kræver det store investeringer. Det estimeres, at der mangler 2500 milliarder US dollars om året. Pengene findes, men er ulige fordelt. Eksempelvis ejer verdens 26 rigeste mennesker, det samme som den fattigste halvdel af jordens befolkning ejer tilsammen.¹¹¹ Udviklingsbistanden udgør en vigtig brik, men rækker slet ikke langt nok. Selvom der kommer vigtige bidrag fra selskaber og private investorer til at nå verdensmålene, vil de ikke sikre sundhed og uddannelse til verdens fattigste, da der for det meste ikke er kommercielle interesser i denne målgruppe.

Alt imens der er store udfordringer ved at mobilisere de nødvendige ressourcer, estimeres det, at udviklingslande hvert år mister op til 1000 milliarder US dollars alene på grund af såkaldte *illicit financial flows*.¹¹² Illicit financial flows er en samlet betegnelse for problematiske finansielle transaktioner, eksempelvis som følge af våbenhandel, korruption eller skatteunddragelse. Det svarer til cirka 6.500.000.000.000 danske kroner årligt og er omkring syv gange så meget, som udviklingslandene samlet modtager i udviklingsbistand. Disse transaktioner føres ofte gennem skattely, for at undgå at aktiviteterne kommer frem i lyset.

ANBEFALINGER

- Danmark skal igen hæve ulandsbistanden fra 0,7 procent af BNP til 1,0 procent af BNP.
- Danmark skal presse på for at sætte en effektiv stopper for skattely. Dette vil give udviklingslande mulighed for at mobilisere de 200 milliarder US dollars årligt, som det estimeres at udviklingslande mister grundet skattely.¹¹³ Når illicit financial flows ikke længere kan operere gennem skattely, vil de falde markant. Dette vil give udviklingslandene mulighed for at mobilisere en del af den billion dollars, de mister på grund af disse illicit financial flows.
- Danmark skal sikre kohærens mellem skatte- og udviklingspolitik gennem politiske anbefalinger om progressiv beskatning og omfordeling i udviklingslande. Herudover bør Danmark arbejde for en beskatning af finansielle transaktioner.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 17 PARTNERSKABER FOR HANDLING

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE aktionsnet

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

17.17

Der skal opfordres
til effektive
partnerskaber

INTERNATIONALT

Delmål 17.17 lægger blandt andet vægt på at fremme effektive offentligt-private partnerskaber for at styrke bidragene til verdensmålene. Danmark har engageret sig positivt ved blandt andet at oprette Danish SDG Investment Fund, hvor staten, IFU og seks pensionskasser er gået sammen om at bidrage til at øge de private investeringer i udviklingslande, hvilket er en af forudsætningerne for at realisere verdensmålene frem mod 2030. Forventningen er, at verdensmålsfonden kan betyde nye investeringer på omkring 30 milliarder kroner i verdens fattigste lande.¹¹⁴ Et andet eksempel er DANIDA Market Development Partnerships, der skal bidrage til at skabe lokal vækst, bedre jobs og indtægtsmuligheder i udviklingslande. 10 partnerkonsortier har modtaget midler til partnerskaber.¹¹⁵

Der er gode hensigter bag de førnævnte partnerskaber, og det er også positivt at se staten og de store pensionskasser gå sammen om et så vigtigt projekt som SDG-fonden. Det er endnu for tidligt at sige, hvad den konkrete effekt af partnerskaberne bliver, men det giver anledning til bekymring, at der er så stort fokus på fremme af salg af kommercielle forretningsideer, dansk knowhow og teknologi, som tilfældet er. Et for ensidigt fokus på vækst- og forretningsmuligheder for dansk erhvervsliv kan komme til at underminere Danmarks bidrag til verdensmålene i udviklingslandene. Bæredygtig udvikling i udviklingslandene bør primært have fokus på positive udviklingseffekter, miljøforbedringer og fattigdomsreducering i disse lande og bør ikke udelukkende fokusere på danske interesser. Ligeledes bør de private firmaers investeringer holdes fra alle offentlige services, herunder sundhed og uddannelse.

ANBEFALINGER

- Det bør være et krav til danske virksomheder og investorer, der indgår i offentligt-private partnerskaber, at der tænkes langsigtet med hensyn til "return on investment".
- Offentligt-private partnerskaber om at styrke bidragene til verdensmålene bør basere sig på grundig viden om lokale udviklingsproblemer i udviklingslandene, og om hvilke løsninger, der virkelig kommer de lokale samfund til gode. Det bør ikke kun være de danske virksomheder, som ønsker at sælge deres løsninger.
- Det bør sikres proaktivt, at danske investorer og virksomheder, der indgår i offentligt-private partnerskaber, udviser ansvarlighed gennem udøvelse af nødvendig omhu i overensstemmelse med FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv (UNGP) og OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder.
- Danmark bør gå foran globalt og sikre, at ingen offentlige midler, heller ikke fra udviklingsbistanden, går til offentlige-private partnerskaber på områder indenfor sociale services, herunder sundhed og uddannelse.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

OVERORDNEDE ANBEFALINGER

- 1 <https://www.ft.dk/aktuelt/webtv/video/20181/fiu/td.1546171.aspx?from=19-02-2019&to=19-02-2019&selectedMeetingType=Udvalg&committee=FIU&as=1#player>
- 2 <https://www.government.nl/ministries/ministry-of-foreign-affairs/documents/publications/2019/02/27/iak-sustainable-development-goals-sdgs>
- 3 <https://monitor.civicus.org/PeoplePowerUnderAttack2018/>
- 4 UN Inter-Agency Task Force on Financing for Development, Financing for Sustainable Development Report 2019. <https://developmentfinance.un.org/fsdr2019>
- 5 <https://www.uncdf.org/bfldcs/executive-summary>
- 6 European Commission, REFLECTION PAPERTOWARDS A SUSTAINABLE EUROPE BY 2030, januar 2019 https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_30-01_en_web.pdf

VERDENSMÅL 1

- 7 <https://www.dst.dk/da/Statistik/Sdg/01-afskaf-fattigdom/delmaal-02/indikator-1>
Se tal ved download af filen.
"Se flere tal om fattighedsindikatorerne".
- 8 DANIDA, Verden 2030 – Danmarks udviklingspolitiske og humanistære strategi, Udenrigsministeriet, København, Januar 2017.

VERDENSMÅL 2

- 9 World Bank: <https://www.worldbank.org/en/topic/indigenouspeoples>
- 10 United Nations – Department of Economic and Social Affairs: <https://www.un.org/development/desa/publications/graphic/sustainable-development-goals-report-2018-goal-2-world-hunger>
- 11 Goal 2: target 2.3: By 2030, double the agricultural productivity and incomes of small-scale food producers, in particular women, indigenous peoples, family farmers, pastoralists and fishers, including through secure and equal access to land, other productive resources and inputs, knowledge, financial services, markets and opportunities for value addition and nonfarm employment.

VERDENSMÅL 3

- 12 <https://data.worldbank.org/indicator/>
- 13 <https://www.sst.dk/da/nyheder/2019/flere-danskere-ryger>
- 14 (15-24 år). http://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/women_girls_hiv_en.pdf

- 15 https://www.guttmacher.org/sites/default/files/report_pdf/unmet-need-for-contraception-in-developing-countries-report.pdf
- 16 https://www.who.int/gho/child_health/mortality/neonatal_text/en/

VERDENSMÅL 4

- 17 <https://gymnasieskolen.dk/sites/default/files/AE%20Besparelser%20i%20milliardklassen%20p%C3%A5%20uddannelse.pdf>
- 18 DANIDA, "2.6 Figur 1: Prioriterede verdensmål, globalt og i landekategorier", side 10 i Verden 2030 – Danmarks udviklingspolitiske og humanistære strategi, Udenrigsministeriet, København, Januar 2017.
- 19 UN Women. 2018. TURNING PROMISES INTO ACTION: GENDER EQUALITY IN THE 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT. <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2018/sdg-report-gender-equality-in-the-2030-agenda-for-sustainable-development-2018-en.pdf?la=en&vs=4332>
- 20 Global Education Monitoring Report 2019, side 192.

VERDENSMÅL 5

- 21 Amnesty International (2016), En ny definition af voldtægt baseret på krav om samtykke, Baggrundsnotat, København, 6. juni 2016. <https://www.dkr.dk/vold-og-voldtaegt/fakta-om-voldtaegt/> <https://amnesty.dk/media/2406/voldtaegt-som-manglende-samtykke.pdf>
- 22 DANIDA, Verden 2030 – Danmarks udviklingspolitiske og humanistære strategi, Udenrigsministeriet, Januar 2017.

VERDENSMÅL 6

- 23 Miljøstyrelsen (2017), Aftale om Pesticidestrategi 2017-2021 De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland, Grundvandsovervågning. <http://www.geus.dk/vandressourcer/overvaagningsprogrammer/grundvandsovervaagning/>
- 24 DANIDA, Verden 2030 – Danmarks udviklingspolitiske og humanistære strategi, Udenrigsministeriet, København, Januar 2017.
- 25 Jamie Bartram (2008), Coordinator, Assessing & Managing Environmental Risks to Health, World Health Organization.

VERDENSMÅL 7

- 26 <https://efkm.dk/media/12222/energiaftale2018.pdf>
- 27 Klimarådet, Status for Danmarks klimamålsætninger og forpligtelser 2018.

VERDENSMÅL 8

- 28 <https://www.regeringen.dk/publikationer-og-aftaletekster/ny-udviklingspolitisk-strategi-en-friere-rigere-og-mere-tryk-verden/>
- 29 Ibid, side 1.
- 30 Ibid, side 1.
- 31 Ibid, side 25.
- 32 I en artikelserie i Globalnyt beskrives denne udvikling af Lars Engberg-Pedersen, Seniorforsker på Dansk Institut for Internationale Studier.
<https://globalnyt.dk/content/hvad-er-god-udviklingsbistand>
- 33 Danmarks statistik, (AUS07), Brutto fuldtidsledige sæsonkorigeret.
- 34 Ifølge den danske ordbog betegnes platformsøkonomi som "økonomisk marked eller forretningsmodel hvor private personer eller virksomheder udveksler ydelser eller varer gennem en digital platform, for eksempel en app eller en hjemmeside".
<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=platforms%C3%B8konomi>
- 35 "Atypisk beskæftigelse", en rapport af professor Steen Scheuer SU for FH, LO-dokumentation Nr. 1/2017, og Cevea rapport "140.000 er ufrivilligt atypisk ansatte i Danmark", 27-02-2017.
- 36 I oktober 2018 afdækkede 3F, at op mod 200 filippinere bor under usle og uhygiejniske forhold i en stor lejr i Padborg, og er hyret af en dansk vognmand til en løn på helt ned til 15 kroner i timen.
- 37 Lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet. LBK nr. 1001 af 24/08/2017.
- 38 Se for eksempel. EU Kommissionens Eurobarometer EB83.4 Discrimination in the EU in 2015 DK og Institut for Menneskerettigheder.
<https://menneskeret.dk/lige-vilkaar-paa-arbejdsmarkedet>
- 39 Danmarks Statistik; I 2017 fik mænd 278 kroner i timen og kvinder fik 242 kroner i timen. (LONS20), løngab (LIGEL1), pensionsformuer (LIGELI8).
- 40 "Kun hver ottende direktør er kvinde" DR 4. april 2017, undersøgelse CVR register.
- 41 Danmarks Statistik AKU 105: fra 2013/12 2.672 K til 2018/12 2.870 K.
- 42 AE analyserne "I dele af DK er hver 5. ung hverken ...", 2018-10-17, og "Parkeret på sidelinjen", 2018-11-03.
- 43 Ultimo februar oplyste flere ministerier, at der er skabt 2.800 flere praktikaftaler – måltallet for 2018 var 2.100. Ifølge FHs formand er der dog tale om kortvarige praktikaftaler, som ikke dækker behovet.

- 44 World Employment and Social Outlook, Trends 2019, ILO 13. februar 2019.
- 45 <https://www.regeringen.dk/publikationer-og-aftaletekster/ny-udviklingspolitisk-strategi-en-friere-rigere-og-mere-tryk-verden/>
- 46 https://cevea.dk/filer/dokumenter/analyser/ITUC-notat_Mere-end-20-pct.-af-dansk-import-stammer-fra-lande-der-systematisk-kraenker-arbejdstagerrettigheder_m.-bilag.pdf
- 47 <http://corporatejustice.org/news/405-french-corporate-duty-of-vigilance-law-frequently-asked-questions>
- 48 DANIDA: "Verden 2030: Danmarks udviklingspolitiske og humanitære strategi", side 27, København 2016.
- 49 Finansministeriet: "Finanslov 2018", §06, side 134 og 136-37, København 2018.

VERDENSMÅL 10

- 50 Reference til mål 10.1 og den konkrete målsætning, der måles af DST og som Danmark er forpligtet til at opfylde.
- 51 <https://www.dst.dk/da/Statistik/Sdg/10-mindre-ulighed/delmaal-01/indikator-1>
- 52 https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_siden-2010-er-indkomsten-stagneret-for-de-40-pct-fat-tigste_0.pdf
- 53 World Inequality Database, Jakob Egholm Søgaard, KU.
- 54 Credit Suisse, Global Wealth Databook 2017.
- 55 <https://oxfamlibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620599/bp-public-good-or-private-wealth-210119-en.pdf>
- 56 <https://oxfamlibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620599/bp-public-good-or-private-wealth-210119-en.pdf>
- 57 United Nations: World population prospects 2012.
- 58 Indvandrere og flygtninge, som ikke har boet i Danmark i mere end 40 år, har kun ret til en såkaldt brøkpension, der ligger under OECD's fattigdomsgrænse.
- 59 I 2018 indførtes regulering i takt med lønudviklingen, dog ikke med tilbagevirkende kraft.
- 60 <https://www.ft.dk/samling/20181/almindel/fiu/spm/146/svar/1539844/1985931.pdf>
- 61 Ældre Sagen, Ældres anvendelse af internet 2017, December 2017.
- 62 Statens Serum Institut <https://www.ssi.dk/aktuelt/nyhedsbreve/epi-nyt/2018/uge-42-44---2018>
- 63 <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2009/ny-strategi-fra-sundhedsstyrelsen-sundhedspersonalet-skal-fremover-aktivt-tilbyde-hiv-test-til-personer-i-saerlig-risiko-for-smitte>

- 64 UNAIDS Data, 2018:
<http://www.unaids.org/en/resources/documents/2018/unaids-data-2018>
- 65 UNAIDS Women and Girls and HIV, 2018:
http://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/unaids-data-2018_en.pdf
- 66 Strategi for Danmarks støtte til bekæmpelsen af HIV/AIDS i udviklingslande, 2005:
http://www.netpublikationer.dk/um/5683/pdf/536991_web.pdf
- 67 https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_halvdelen-af-befolkningen-sidder-paa-5-pct-af-formuerne-i-danmark_.pdf
- 68 https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_sorgelig-rekord-der-har-aldrig-vaeret-flere-fattige-born.pdf
- 69 https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_fattigdom-i-opvaeksten-giver-langvarige-konsekvenser.pdf
- 70 <https://movehumanity.org/wp-content/uploads/2018/12/MOVE-HUMANITY-REPORT-WEB-V6-201218.pdf>
- 71 <https://oxfamlibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620599/bp-public-good-or-private-wealth-210119-en.pdf>
- 72 <http://uncounted.org/2015/03/26/unctad-study-on-corporate-tax-in-developing-countries/>
- 73 <https://www.cgdev.org/blog/chart-week-taxing-poor-to-give-to-bureaucrat>
- 74 <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/resource-documents/122421.pdf>
- 75 <https://www.msf.org/migrants-and-refugees-returned-overcrowded-libyan-detention-centres-libya>
- 76 <https://news.un.org/en/story/2018/11/1025032>
- 77 <https://www.regeringen.dk/media/2808/udviklingspolitik-strategi.pdf>

VERDENSMÅL 11

- 78 Tal og analyser fra Baseline for verdensmålene, verdensmål 11: Bæredygtige byer og lokalsamfund, Realdania, Dansk Arkitektur Center og Rambøll Management Consulting (2019) World Urban Prospects, UNICEF State of the world's Children Baseline-data fra Plan Børnefondens strategiske partnerskabs-aftale med DANIDA.

VERDENSMÅL 12

- 79 <http://data.footprintnetwork.org/#/countryTrends?cn=54&type=earth>
- 80 487 kg of municipal waste generated per person in Europe Eurostat; Altinget, 24. januar 2019.

- 81 Figur 1: "Prioriterede verdensmål, globalt og i landekategorier" i Verden 2030: Danmarks udviklingspolitiske og humanitære strategi, DANIDA, Udenrigsministeriet, Januar 2017, side 10.
- 82 https://www.idhsustainabletrade.com/uploaded/2019/01/EPSO_Vormgeving2019_DEF_31012019.pdf
- 83 http://soyscorecard.panda.org/files/WWF_Soy_Scorecard_2016.pdf
- 84 <https://danwatch.dk/undersogelse/myanmars-illegale-toemmer-kommer-danmark/>
- 85 <https://www.indexinitiative.org/publications/seafood-stewardship-index/>; http://ocean.panda.org/media/Living_Blue_Planet_Report_2015_Final_LR.pdf

VERDENSMÅL 13

- 86 GNI (current US\$). Kilde: World Bank.
<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GNP.MKTP.CD>

VERDENSMÅL 14

- 87 Miljø- og Fødevareministeriet, Danmarks Havstrategi 2012.
<http://mst.dk/natur-vand/vandmiljoe/havet/havmiljoe/danmarks-havstrategi/>
- 88 Danmarks Naturfredningsforening & WWF Verdensnaturfonden (december 2017), Biodiversitetsbarometer – Vurdering af Danmarks indsats for biodiversitet 2017.
<http://www.dn.dk/media/25152/biodiversitetsbarometer-2017.pdf>
- 89 Novana (2016), Marine områder 2016.
<https://dce2.au.dk/pub/SR253.pdf>
- 90 DTU (2015), Situationsbeskrivelse af den danske fiskeri-, akvakultur- og fiskeindustri sektor.
http://orbit.dtu.dk/files/108552130/http_forskning.ku.dk_find_en_forsker_pure_files_135404267_IFRO_Rapport_237.pdf
- 91 <http://www.ices.dk/community/advisory-process/Pages/Latest-Advice.aspx>
- 92 Rigsrevisionens beretning afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger. Tilskud på fiskeriområdet. (2018).
<http://www.rigsrevisionen.dk/media/2104921/sr0118.pdf>
- 93 Bekendtgørelse om regulering af fiskeriet i 2014-2020 (BEK 212). Miljø- og Fødevaremin., Landbrugs- og Fiskeristyrelsen, j.nr. 17-7131-000001.
<https://www.retsinformation.dk/pdfPrint.aspx?id=186983&exp=1>
- 94 WWF Living Blue Planet Report 2015, Living Blue Planet Report – Species, habitats and human well-being.
http://ocean.panda.org/media/Living_Blue_Planet_Report_2015_Final_LR.pdf

VERDENSMÅL 15

- 95 Nyggard, B., Damgaard, C., Bladt, J. & Ejrnæs, R. 2019. Skovnaturlyper 2007-2016. NOVANA. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 226 s. – Videnskabelig rapport nr. 310.
<http://dce2.au.dk/pub/SR310.pdf>
Biodiversitetsbarometer – Vurdering af Danmarks indsats for biodiversitet 2017. DN og WWF, december 2017.
https://d1qkbvpihpfr5.cloudfront.net/downloads/biodiversitetsbarometer_2017.pdf
Wind, P. & Pihl, S. (red.): Den danske rødliste. – Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet, [2004]-. redlist.dmu.dk

VERDENSMÅL 16

- 96 Kilde: Danmarks Statistik.
- 97 UNDP, Journey to Extremism in Africa: Drivers, Incentives and the Tipping Point for Recruitment, 2017:
<https://journey-to-extremism.undp.org/content/downloads/UNDP-JourneyToExtremism-report-2017-english.pdf>
- 98 Ifølge FN og Verdensbanken samt Institut for Økonomi og Fred (IEP).
- 99 <https://undocs.org/A/HRC/24/50>
Study by the UN Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples Access to justice in the promotion and protection of the rights of indigenous peoples.
- 100 <https://www.globalwitness.org/zh/campaigns/environmental-activists/at-what-cost/>
Global Witness report: AT WHAT COST? Irresponsible business and the murder of land and environmental defenders in 2017.
- 101 <http://unsr.vtaulicorpuz.org/site/images/docs/annual/2018-annual-a-hrc-39-17-en.pdf>
Report of the UN Report of Special Rapporteur on the rights of indigenous peoples to the Human Rights Council – September 2018.
- 102 https://www.frontlinedefenders.org/sites/default/files/annual_report_digital.pdf
ANNUAL REPORT ON HUMAN RIGHTS DEFENDERS AT RISK IN 2017.
- 103 <https://www.iwgia.org/images/documents/indigenous-world/indigenous-world-2018.pdf>
The Indigenous World 2018 – IWGIA.
- 104 Freedom House: Freedom in the World Index.
- 105 <http://www.pewforum.org/2017/04/11/global-restrictions-on-religion-rise-modestly-in-2015-reversing-downward-trend/>
- 106 DANIDA, "2.1 Vi har en klar vision for udviklings samarbejdet", side 5 i Verden 2030 – Danmarks udviklingspolitiske og humanistære strategi, Udenrigsministeriet, København, Januar 2017.

VERDENSMÅL 17

- 107 <http://unsdsn.org/wp-content/uploads/2015/09/151112-SDG-Financing-Needs.pdf>
- 108 ActionAid (2018), Stemming the spills: Guiding framework for undertaking national tax spillover analyses.
- 109 Tax Justice Network/James Henry, The price of offshore revisited, August 2012.
http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Price_of_Offshore_Revisited_120722.pdf
Atisophon V et al, Revising MDG cost estimates from a domestic resource mobilisation perspective, OECD Development Centre Working Paper 306.
<http://www.oecd.org/social/poverty/49301301.pdf>
& J Schmidhuber and J Bruinsma, Investing towards a world free from hunger: lowering vulnerability and enhancing resilience, in a Prakash (ed), Safeguarding food security in volatile global markets, FAO, 2011.
- 110 <http://blogs.worldbank.org/developmenttalk/how-do-taxes-and-transfers-impact-poverty-and-inequality-developing-countries>
- 111 <https://www.oxfam.org/en/even-it/5-shocking-facts-about-extreme-global-inequality-and-how-even-it-davos>
- 112 <http://documents.worldbank.org/curated/en/538841487847427218/pdf/112973-WP-PUBLIC-WDR17BPillicitFinancialFlows.pdf>
- 113 <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2015/wp15118.pdf>
- 114 <https://www.ifu.dk/news/ny-fond-paa-fire-mia-kr-skal-bidrage-fns-verdensmaal/>
- 115 <http://um.dk/da/danida/danida-business/partnerskaber/danida-market-development-partnerships/>

FORFATTERE

GLOBALT FOKUS
- Folkelige organisationers udviklingssamarbejde

EKSTERNE BIDRAG

